

KIRKEGÅRDEN

Juni 2013

33. årgang

3

NYHED

MIC 26

Redskabsbærer

Med vores seneste skud på stammen af fuldhydrauliske professionelle redskabsbærer får du i MIC 26 en kraftig opbygget maskine der klarer alle dine opgaver og som kan udstyres med mange forskellige redskaber, både i front, bag og redskaber oven på motordelen der takket den lave opbygning har et perfekt tyngdepunkt.

MIC 26 har 4 WD som vores større modeller, ja faktisk er det kun kabinen vi har erstattet med ROPS (styrtbøjle) der i øvrigt kan nedfældes for opbevaring eller transport.

MIC 26 er her vist med vores fantastiske feje-suge anlæg men kan også udstyres med mange andre redskaber, takket være hele 3 PTO udtag. Ét i front og ét i center begge med 40 liter, ét mængdereguleret udtag i bag på 12 liter. Således bliver græsklipning, fejning, hækkeklipping, kantskæring eller rivning en leg.

Kontakt os for en demonstration og oplev selv forskellen på en maskine der er bygget til maximal belastning, men samtidig meget kompakt. MIC 26 findes også med kabine.

Tekniske data

Motorydelse	HK/KW 26/19,2
Transporthastighed	20 km/t
Venderadius, indvendigt, mm	750
Dimensioner, mm LxHxB	2281x1069x1984
Vægt uden kabine, kg.	750
Vægt med feje-sugeanlæg, kg.	1075
Vægtbelastning front, kg	850
Vægtbelastning bag, kg.	1250

Maskiner er vist med ekstraudstyr.

INDHOLD

s. 04	Bedemændenes udlæg-2
s. 10	Indvielse af Fælleskrematoriet i Ringsted
s. 14	Ukrudtsbekæmpelse med damp
s. 18	Udviklingsplan for de tre kommunale kirkegårde i Aalborg Kommune
s. 22	Digitalt tilsyn med risikotræer
s. 24	Kirkegårde har også risikotræer
s. 28	Nu er du ikke rimelig
s. 30	Kolumbarier i Silkeborg
s. 32	Henning Lektonen har 25 års jubilæum i Roskilde
s. 34	Krematoriekursus i Glostrup
s. 36	Profil – Sally Thorning Enevoldsen
s. 40	”En god staude til kirkegården” – Helleborus
s. 42	Paragraffen
s. 44	Kort nyt
s. 46	Kalender

FORSIDE

Azalea 'Homebush' adskiller sig fra andre Azalea ved at have helt kuglerunde blomsterstande. Den blomstrer i juni, tåler fuld sol, er smal og opretvoksende og får rødbrune høstfarver. Generelt kan Azalea bidrage til surbundsbedets farvepalet, både med de varmt gule, orange og røde nuancer, der er mere sjældne blandt de storblomstrende Rhododendron, men ofte også med flotte høstfarver. Foto: Jørn Skov.

REDAKTION

Redaktør:

Lene Halkjær Jensen,
Humblebæk Kirkegård
Tlf. 2624 7228 – Fax 4919 1142
E-mail: lene.bladet@mail.dk

Jens Dejgaard Jensen,
Silkeborg Kirkegårde og Krematorium
Tlf. 2393 9300
E-mail: jdj@hvejsel.eu

Sekretariat:

Foreningen af Danske Kirkegårdsledere
Hørsholm Kirkegård
Tlf. 4586 0584 – Fax 4586 4157
E-mail: kontor@danskekirkegaarde.dk

Redaktion:

Jens Zorn Thorsen,
Vejle Kirker og Kirkegårde
E-mail: jeztho@gmail.com

Jørn Skov
Tønder Kirkegård
E-mail: tonder-kirkegaard@mail.tele.dk

Layout og tryk:

Jello ApS
Tlf. 3145 0050
E-mail: da@jello.dk

Tommy Christensen,
Svendborg Kirkegårde og Krematorium
E-mail: tc@svendborg-kirkegaarde.dk

Asger Christensen,
Hørsholm Kirkegård
E-mail: asger@hoersholmkirkegaard.dk

Redaktionelt stof og annoncer til 'KIRKEGÅRDEN' nr. 4, 2013 sendes til lene.bladet@mail.dk senest d. 20. juli 2013
Artiklernes indhold er ikke nødvendigvis et udtryk for Redaktionens, FDK's eller DKL's holdning.

BEDEMÆNDENES UDLÆG -2

Foranlediget af artiklen "Bedemændenes udlæg" i KIRKEGÅRDEN nr. 2, tilbød Mogens Balling, direktør for Begravelse Danmark, at uddybe Begravelse Danmarks holdning til spørgsmålet om bedemændenes udlæg.

Redaktionen har "krydret" indlægget med holdninger og praksis fra andre aktører indenfor vores branche. Med denne samling af forskelligartede holdninger, er det redaktionens håb, at KIRKEGÅRDEN kan bidrage til at nuancere den verserende debat om emnet:

"VI GÅR ABSOLUT IND FOR NYTÆNKNING – BARE DER IKKE SKER FORANDRINGER"

Af Mogens Balling, Mba@begravelsedanmark.dk
Direktør, Begravelse Danmark

Sådan sagde Jacob Haugaard for en del år siden i en radioudsendelse – og denne lille sætning kunne snildt have været møntet på holdningerne inden for vores branche. Men uanset hvad vi mener i branchen, er der markante ændringer på vej – styret af vores kunder og de offentlige myndigheder.

Den moderne forbruger forventer gennemsigtighed og tydelig information, og kombineret med at tabuet omkring døden bliver mindre, gør det, at alle aktører i branchen må indstille sig på at skabe åbenhed omkring sin service og omkostningen for forbrugeren. Vi ved alle, at Forbrugerrådet, medierne og Erhvervs- og Vækstministeriet har interesseret sig for gennemsigtigheden i branchen, og hvorledes omkostningerne ved en begravelse/ bisættelse er sammensat.

Alle bedemænd gør et fantastisk arbejde for de pårørende, og i Begravelse Danmark har vi et klart ønske om at fortælle vores pårørende, hvad vores service koster. Derimod

ønsker vi ikke at stå for eventuelle udlæg i større omfang, især fordi disse udlæg i høj grad er blevet opfattet som noget bedemanden "tjener styrtende" på.

Regning uden om bedemanden

Regninger for kirkegårdsydelse, krematorium, stenhugger, mindesamvær med mere, bliver i dag derfor fremsendt direkte til de pårørende rigtig mange steder i Danmark. Når mine kolleger fortæller de pårørende, at de vil modtage regningen direkte fra kirkegårdskontoret eller krematoriet, er der stor forståelse for dette.

Flere steder i landet anvendes der på kirkegårde/kommuner i dag en fuldmagt, som er underskrevet af bestilleren, hvor vedkommende bekræfter, at regningen skal sendes direkte til bestilleren og uden om bedemanden. Derfor virker det helt forkert, at der i dag er kirkegårde/kommuner, som ikke vil acceptere et sådant ønske om, at regningen fremsendes uden om bedemanden. Modstanden mod at mod-

tage fakturaen direkte, eksisterer tilsyneladende ikke hos vores pårørende, men synes alene at være en modstand, der findes hos visse institutioner/aktører i branchen.

Københavns Kommunes Kirkegårde

En del kirkegårdsforvaltninger i Storkøbenhavn, har sammen udarbejdet fælles betalingsbetingelser for bedemandsbranchen. Unikt har det været, at vi sammen har kunnet blive enige om noget så vigtigt og at også bedemandsbranchen, specielt Danske Bedemænd, har indgået i et godt og konstruktivt samarbejde, så vi fremadrettet kan få lavet nogle retningslinjer, som vi alle kan leve med. I korte træk har vi lavet en aftale om, at regningen for bestemte sagstyper; såsom kremering/ askefællesgrav/ gravning stadig bliver sendt til bedemanden. Ved alle andre sagstyper; typisk der hvor familien erhverver - eller har - et gravsted, bliver regningen sendt til de pårørende via en fuldmagt, som bedemanden sørger for.

Det vil medføre, at vi – i forhold til tidligere – får mange flere debitorer i kirkegårdsforvaltningerne, men dog ikke så mange, som hvis ALLE sagstyper skulle sendes til afregning hos de pårørende. Nu har vi mødtes på halvvejen, så både kirkegårdene og bedemændene får noget ud af det. I de nye betalingsbetingelser indgår også at bedemændene får en betalingsfrist på løbende måned + 30 dage.

Bente Kilhof, Områdechef, Kunder og Kultur

Gilleleje Kirkegård

Gilleleje kirkegård har i mange år sendt regninger på køb og fornyelse af gravsteder i forbindelse med en begravelse eller urnenedsættelse, direkte til familien - og ikke til bedemanden. Det er kun i meget få tilfælde at vi har sendt regningen til bedemanden.

Jeg mener ikke, at det er bedemandens opgave at finansiere køb af gravsteder på kirkegården. Det gør efter min mening bedemanden til ejer af gravstedet, hvis han ikke kan "sælge det videre"- det vil sige hvis kunden ikke betaler bedemanden.

Hvis bedemanden kan købe gravstedet, kan bedemanden vel også selv bestemme prisen over for kunden - og skal vi så give bedemanden procenter på gravsteder; ligesom vi får procenter på planteskolen. Jeg syntes at det er et problem. Jeg hører tit fra dem som har en anden holdning til problemet, at bedemanden skal lægge ud fordi han repræsenterer familien – men det er vel kun opgaverne og ikke gravstedskøbet. Jeg ved godt at bedemanden lægger ud for andre ting - men det er hans beslutning. Vi bør ikke tvinge bedemanden til at betale for et gravsted. Det vil egentlig svare til at ejendomsmægleren skulle betale hus-sælger for huset - og så efterfølgende skulle have pengene af køber – og sådan fungerer det jo ikke.

Jørgen Højbjerg Andersen, Kirkegårdsleder

Byretsdom og Landsretsdom

Som alle ved, har der været afprøvet en sag ved byretten i Nykøbing Falster og efterfølgende i Østre Landsret, og dom-

Fælleskrematoriet i Ringsted

Vi er endnu ikke kommet i gang med betalingsrutinerne, men det vi har meldt ud er flg.:

Betaling:

Fælleskrematoriet sender en regning (via mail) til bedemanden, på kremering (2.768 kr.) og lokal opbevaring i kølerum (500 kr. – En obligatorisk pris, uanset hvor kisten opbevares), når han har fortalt os at kisten er klar til afhentning af os. Det betyder at bedemanden meget hurtigt kan sende den videre til familien. Er det familien der selv ordner dødsfaldet, noterer vores medarbejder cpr-nummer og mail på den i familien, der skal have regningen, og så sender vi regningen dertil. Der er sager hvor en bedemand kun er chauffør (det er undtagelsen), og i de tilfælde sender vi regningen til familien.

Betalingsbetingelser:

Betalingsfristen er løbende måned + 30 dage og gælder for både bedemænd og privat personer. Kan bedemanden dokumentere, at han har rykket familien for penge 3 gange og at sagen er på vej til inkasso, tilbagebetaler Fælleskrematoriet det beløb som bedemanden har indbetalt, således at han holdes skadesløs. Inkassoforretningen overtages herefter af Fælleskrematoriet.

De bedemænd der accepterer vores betingelser, betragtes som kunder og samarbejdspartnere, og dem giver vi adgang til vores faciliteter 24 timer i døgnet, med ret til at bruge vores tekniske udstyr.

De bedemænd der ikke vil finde sig i denne ordning, vil blive betragtet som almindelige kunder på lige fod med en hvilken som helst privat person. Almindelige kunder henvises til den normale åbningstid, som er 9 – 14 på hverdage. Vores fornemmelse er at 90 % af bedemændene i området ser meget velvilligt på denne løsning. De sidste 10 % håber vi på accepterer (måske under protest).

Tom Olsen, Driftsleder

men var lysende klar begge steder: Begravelsesforretninger handler på vegne af de pårørende og er i den forbindelse befuldmægtigede for de pårørende og dermed ikke den juridiske bestiller over for kirkegården/krematoriet.

Bedemanden er således ikke forpligtet til at modtage en regning fra kirkegården/ krematoriet og der er ingen tvivl, om at bedemanden ikke hæfter for de regninger fra kirkegården/ krematoriet, som ikke bliver betalt. Dette gælder både fremtidige forhold, men også flere år tilbage jf. de afsagte domme i henholdsvis byretten og landsretten.

Som nok den eneste branche i hele Danmark har bedemandsbranchen imidlertid pr. tradition modtaget og betalt regningen fra kirkegården/krematoriet, og har efterfølgen-

Odense Kommunes Kirkegårde

Spørgsmålet om, hvem en regning for kirkegårdsydelse skal sendes til, har været drøftet flere gange i forskellige fora og i forskellige sammenhænge.

Odense Kommune har hidtil fastholdt, at det er begravelsesfirmaerne, der er vores kunder, hvorfor vi også sendte regningerne til dem. Vi har jo ofte ingen direkte kontakt med de pårørende. Den digitale verden har dog betydet, at flere og flere pårørende til afdøde vælger, selv at påtage sig opgaverne omkring et dødsfald. Det har blandt andet betydet, at begravelsesfirmaerne heller ikke mere har den samme kontakt med de pårørende, som tidligere. Efter nærmere overvejelser fandt Odense Kommune, at tiden nu var inde til at imødekomme begravelsesfirmaernes ønske om, at regningerne kunne sendes direkte fra os til de pårørende.

Det betyder at Odense Kommune, siden december 2012, har sendt regningerne direkte til de pårørende. Det er dog en forudsætning, at vi forinden har modtaget en fuldmagt fra de pårørende til at regningen må sendes til dem. Den digitale verden i det hele taget, vil medføre en ændring i vores samarbejds- og kommunikationsmåde. Den nævnte ændring er bare et lille skridt i den retning.

Anette Schmidt, Odense Kommune

de også selv stået med tabet, hvis kunden ikke har betalt.

Hvad er problemet for kirkegården/krematoriet?

Når kirkegårdskontoret modtager besked om oprettelse af et gravsted, opretter man af hensyn til den fremtidige kontakt, gravstedsbestilleren i kirkegårdssystemet. Man opretter altså bestilleren i systemet men fremsender alligevel regningen til begravelsesforretningen. Der er således alene tale om at ændre regningsmodtageren fra bedemanden til bestilleren i det interne system.

Brancheforeningen Danske Bedemænd

Danske Bedemænd har modtaget afgørelsen i Østre Landsret med stor glæde, idet vi nu har fået præciseret bedemandens ret og pligter i forbindelse med hans fuldmagt, som de pårørendes repræsentant.

Det har per tradition været en væsentlig del af bedemandens service at påtage sig forskellige typer udlæg af større eller mindre omfang, men i takt med f.eks. de stærkt stigende kirkegårdspriser er udlæggene efterhånden kommet op i en størrelsesorden, der hos mange bedemænd medfører væsentlige træk på kassekrediten.

Rigtig mange af foreningens medlemmer vil dog stadig i et vist omfang gerne yde denne service med udlæg i forhold til de pårørende, når de nu har fået rettens ord for, at de ikke selv hæfter for uerholdelige betalere. For kirkegårdene betyder det samtidig en stor og væsentlig administrativ besparelse, at bedemændene efter aftale accepterer at modtage regninger på f.eks. kremering, urnenedsættelse og fællesgrav. Aftalen er så at bedemanden efterfølgende kan overdrage fordringen til kirkegården, hvis det ikke efter en rykkerprocedure lykkes at modtage betalingen fra den pårørende.

Vi har efter domsafsigelsen været i positiv dialog med flere kirkegårde om det fremtidige samarbejde og de administrative procedurer, og der er således allerede nu indgået gensidige aftaler, som giver såvel kirkegårdene som bedemændene gode samarbejdsbetingelser.

Axel Jørgensen, Business Manager, Danske Bedemænd

Jeg har dog forstået, at der visse steder ikke oprettes informationer om gravstedsbestiller, hvis der er tale om et ukendt gravsted i fællesplæne. Informationen om afdøde og urnens placering bliver imidlertid oprettet, og derfor må der kunne findes en løsning på dette i de administrative systemer.

Men det kan undre, at der i dag er store veldrevne Kommuner og Kirkegårde/krematorier, som f.eks. i Aalborg, Randers, Esbjerg, Kolding, Fredericia, Odense, Slagelse, Holbæk, Hillerød, Nykøbing F og mange flere, hvor man godt kan finde ud af opgaven i samarbejde med bedemændene, når det andre steder ikke kan lade sig gøre.

Umiddelbart syntes der ikke at være nogen undskyldninger, hverken juridiske eller praktiske, for ikke at fremsende regningen uden om bedemanden og direkte til de pårørende udover bemærkningen "sådan har vi altid gjort".

Ufordringen består måske i al sin enkelthed i, at man skal ændre arbejdsvaner, ligesom man skal til at indstille sig på at være synlig omkring sine priser og arbejdsgange. At dem der har ansvaret erkender at drift af en kirkegård/ krematorium, er drift af en virksomhed med de spilleregler der nu engang er gældende i forhold til "kunder" og jura.

Hvad er problemet for begravelsesforretningen?

Bedemandsbranchen er i høj grad præget af mindre begravelsesforretninger, og mange af disse forretninger har ikke haft mod/energi til at protestere mod denne forretningsform, men med tidernes udvikling og med de stigende omkostninger for en begravelse/ bisættelse, kræver det en ganske stor kassekredit for en begravelsesforretning at have disse udlæg kørende, ligesom den administrative del af de mange udlæg er blevet en stadig større udfordring. I Begravelse Danmark hjælper vi omkring 6.000 familier årligt med at arrangere en begravelse eller bisættelse. Det betyder, at vi har udlæg for 6.000 gravsteder om året og et stort antal kremeringer. Det betyder også, at vi således skal lægge 6.000 fakturaer ind i vores økonomisystem, at vi skal afregne mindst 6.000 fakturaer til kirkegårde/krematorier, og at vi efterfølgende skal opkræve og administrere de pårørendes betaling.

Med ankomsten af Fælleskrematoriet i Ringsted får de bedemandsforretninger, der bruger Fælleskrematoriet, nu en særskilt faktura fra Ringsted og derudover en faktura på et evt. gravsted; altså yderligere administration.

Jeg behøver næppe at uddybe, hvorfor den tid er forbi, men for en sikkerheds skyld: Der er absolut ingen grund til, at en begravelsesforretning skal stå for denne administration.

Svendborg Kirkegårde og Krematorium

Ved Svendborg Kirkegårde og Krematorium har vi for nyligt valgt at indføre flg. betingelser for samarbejdet med bedemændene:

Kirkegårdsydelser ved Svendborg Kirkegårde og Krematorium bestilt i henhold til fuldmagt accepteres ikke. Gravstedsaftaler af enhver art vil vi som kirkegård gerne have lov at tage os af, for netop disse ydelser er vi gode og forpligtiget til at varetage. Urnenedsættelser på Svendborg kirkegårde vil naturligvis kunne faktureres direkte til de pårørende. Kister indleveret til kremering hvor der efterfølgende sker urnenedsættelse på Svendborg kirkegårde vil naturligvis kunne faktureres til de pårørende. Når urnen efter kremering skal nedsættes på andre kirkegårde i vores kundeområde forbeholder vi os retten til at sende fakturaen til bestilleren som i næsten alle tilfælde er bedemandsforretningerne. Hvis bedemandsforretningerne som en service påtager sig at formidle kirkegårdens ydelser udover kremering, bærer de også risikoen i tilfælde af at regninger i denne forbindelse ikke bliver betalt.

Man bør være opmærksom på at den bedste service overfor de pårørende som oftest vil være at henvise til kirkegårdskontoret, medmindre der foreligger et klart ønske fra afdøde om den anonyme fællesgrav eller at asken skal strøs over åbent vand. Selv ved en nedsættelse i den anonyme fællesgrav bør de pårørende have tilbuddet om at se pågældende sted før stillingtagen.

Den som har betalt kirkegårdens regning vedrørende kremering og som efter tre betalingspåmindelser efter at regningen er tilsendt dennes debitor, ikke har modtaget betaling, kan få beløbet refunderet mod overdragelse af fordringen til kirkegården. Som dokumentation skal kirkegården modtage kopi af kreditorens regning og betalingspåmindelser samt en skriftlig erklæring om, at fordringen overdrages til kirkegården. Betalingsbetingelser ved Svendborg Kirkegårde er netto 30 dage.

Med hensyn til gennemsuelighed i bedemandsforretningernes arbejde, vil der naturligvis altid være dokumentation for kirkegårdens ydelser, som kan vedlægges fakturaen til de pårørende.

Tommy Christensen, Kirkegårdsinspektør

Hvad er løsningen?

Løsningen må være, at begravelsesforretningerne og de enkelte kirkegårde/krematorier også i fremtiden har et godt samarbejde om at de pårørende får en god oplevelse i en svær stund.

Derfor skal begravelsesforretningerne forsætte den orientering og vejledning, der gives til de pårørende i forbindelse med samtalen og kirkegårde og krematorier skal fremsende regningen direkte til de pårørende. Alternativet til dette er, at begravelsesforretningen henviser de pårørende direkte til kirkegårdskontoret uden at give nogen form for information, hvilket blot vil øge presset på kirkegårdskontorenes betjening af de pårørende og formentlig medføre krav om øgede åbningstider, telefonder med mere.

Fuld gennemsigtighed og juridisk afklaring

I Begravelse Danmark har vi besluttet, at vi om nødvendigt vil få afklaret de forskellige holdninger til samarbejdet, og der hvor vi mener, at det vil være gavnligt for bedemændene såvel som de forskellige kommuner, kirkegårdsforvaltninger eller krematorier, vil vi få en juridisk afklaring, således at alle parter har det rigtige grundlag at samarbejde på. ■

Gravkastning?

Så har vi løsningen!

Vikarhjælp
- se vores hjemmeside

Vi udfører alle graveopgaver!

Special-entreprenøren ApS
Østre Strandvej 1A, 1.th. · 6731 Tjæreborg
Tlf. 75 17 51 22 · www.spec-ent.dk

STAMA Multi El Truck 48v

Dansk produceret lydsvag kvalitetstruck med lille venderadius. Trucken er kun 1 meter bred, så den kommer frem på selv de smalleste stier. Kan leveres med drejelad og ekstra høje sider som vist samt vedligeholdelsesfri lithium batterier

STAMA Mini El Truck 24v

Lille smal kvalitetstruck med stort udstyrprogram og servostyring. Laster 750 kg. Kan leveres med drejelad, indregistreret på danske nummerplader eller med vedligeholdelsesfri lithium batterier

STAMA Maxi El Truck 48v 4WD

Markedets eneste 4 WD el truck!
Stort udstyrprogram - bl.a. ekstra høje sider, drejelad, lygtesæt m.m. Fantastisk ydeevne med stor trækraft og stor lasteevne - ideel til jordkørsel m.m. Kan leveres indregistreret og med lithium batterier, der tåler op til 10.000 op/afloadninger

GMR
Care for the ground

Saturnvej 17 8700 Horsens Tlf.: 7564 3611 www.gmr.dk

STAMA

STENSBALLE

NESBO

Et miljøvenligt valg - det gør en forskel

Testet af Dansk Teknologisk Institut.

ECOURN
WWW.ECOURN.DK

INDVIELSE AF FÆLLES- KREMATORIET I RINGSTED

Af Tom Olsen, TOMO@KM.DK
Driftsleder, Fælleskrematoriet i Ringsted

Formand for bestyrelsen provst Torben Hjul Andersen indviede krematoriet med bl.a. flg. ord: *"Dette er et hus, der med stor etik skal varetage sin funktion"*

Den 23. april 2013 blev Fælleskrematoriet i Ringsted indviet.

Fælleskrematoriet i Ringsted skulle have været indviet i begyndelsen af 2013, men blandt andet på grund af uforudsete jordbundsforhold, blev byggeriet forsinket. Der måtte en større funderingsopgave til, før undergrunden kunne bære, men det var der råd for – mere beton, faktisk meget mere beton. Der er nu garanti for at huset ikke blæser omkuld i stille vejr.

Bestyrelsen havde inviteret repræsentanter for ejerkredsen, de 10 menighedsråd; repræsentanter for stifterne og de berørte provstier, samt andre udvalgte gæster. Pressen var inviteret til at komme lidt tidligere på dagen, hvor også bestyrelsen var til stede. I modsætning til dagen for

rejsegildet, var det tørvejr – solen skinnede faktisk.

Hvad de fremmødte ikke vidste, var at hele huset stort set havde været i undtagelsestilstand til få timer før gæsterne kom. Krematoriet lignede i ugen op til indvielsen en byggeplads, der bestemt ikke ville blive klar til at byde gæster indenfor. Men på mirakuløs vis fik vi smidt de sidste papkasser ind bag nogle låsede døre, og så lykkedes det alligevel.

Formanden for bestyrelsen – provst Torben Hjul Andersen – indviede officielt Fælleskrematoriet. Det skete ved en tale, som kan læses på Fælleskrematoriets hjemmeside – fkringsted@km.dk. Herefter fulgte taler af undertegnede; Arkitekt Peter Munch fra Henning Larsen Architects; Landskabsarkitekt Birgitte Fink og kontorchef Torben

Ovnhallen med de 5 ovne

"De 3 biler der bruges til kistetransport er leveret, og kører nu hver dag". Foto: Vagn Andersen

Stærsgaard fra Kirkeministeriets IT-kontor.

Efter indvielsen var der tid til, at de ca. 150 fremmødte gæster kunne se huset, dels i stueetagen og dels i kælderen hvor al teknik stort set er samlet.

Krematoriet er nu i drift, og vi medarbejdere glæder os til at komme i gang med opgaven. Der er mange elementer der skal gå op i en højere enhed, og nogle af dem har ikke været prøvet før. De 3 biler der bruges til kistetransport er leveret, og kører nu hver dag. Teknikken med drift af ovne, filtre m.m. finpudses stadig, og det vil den nok blive et stykke tid endnu. Det nye IT-system – der er leveret i version 1.0 – er ligeledes i drift. Som det er med nye systemer, er der allerede ønsker til version 2, men det

er ganske imponerende hvor hurtigt vores personale har vænnet sig til at bruge deres telefoner som scanner, så de med stor sikkerhed kan følge kister og urners vej gennem processen.

Der er en del der har forespurgt om muligheden for at aflægge "studiebesøg" i Fælleskrematoriet. Vi har svaret at alle skal være velkomne – om nogle måneder... Vi har brug for ro til at indarbejde de mange nye rutiner og arbejdsgange, der er forbundet med husets opgaver. Til dem der har tænkt sig at deltage i det fælles årsmøde, vil der blive rig lejlighed til at se Fælleskrematoriet og høre om hele tilblivelsen af denne løsning på krematorieområdet. ■

De ansatte i Fælleskrematoriet. "Krematoriet er nu i drift, og vi medarbejdere glæder os til at komme i gang med opgaven".

En Walker gør den svære plæne til en ren "walk over"

WALKER

- Overlegen manøvreevne med Zeroturn og frontmonteret klipper
- Perfekt klipperesultat på den halve tid
- Effektiv opsamling - selv ukrudtsfrø suges op
- Driftssikker og nem at service

Hansen & Kølsholm

Billedskærervej 15
5230 Odense M
Tlf. 66 11 75 32
Mobil 20 23 75 32

Kontakt os for en uforpligtende demonstration

PRAKTISK UDSTYR I PROFESSIONEL KVALITET

Felco – Löwe – ARS – Silky – Wolf Garten & meget andet udstyr til det grønne område

AKTUELT
Gyllebo blodmel mod råvildtbid haves i 1 kg pakninger

Dansk Skovkontor A/S TLF 57 83 01 10
www.dansk-skovkontor.dk

Dansk Skovkontor A/S
Grundlagt 1950

Lynge Naturgødning ApS

e-muld

**Muld • Spagnum • Barkflis • Træflis
Topdressing • Grus • Granitskærver**

Levering med lastbil eller afhent selv
Container udlejning

www.l-n-g.dk

Slangerupvej 16 • 3540 Lynge • 48 18 73 50

- også i bigbags

Telefon 86 52 17 77 | Mobil 23 32 90 27

Wad
LANDSKABSARKITEKTER A/S

Naturkirkegårde | Udvidelser | Omlægninger | Kirkegårdsinventar

Helhedsplaner til kirkegårde | Plejeplaner

Dr. Margrethes Vej 71 | 8200 Århus N | www.wadlandskab.dk

Kirkegården er vores speciale, kontakt os for referencer eller uforpligtende samtale

Vi har et bredt sortiment og er leveringsdygtige i:

- Buske, træer og stedsegrønne til mange forskellige formål
- Rhododendron i varierende typer med smukke farver
- Roser, stauder, græsser og bunddække i en bred farvepalet

Alle planter leveres i høj kvalitet og det er altid muligt at få et godt tilbud på større planteleverancer.

Vejenbrød Planteskole A/S

Vejenbrødvej 25 - 2980 Kokkedal - Tlf. 48 28 01 77 - Fax. 48 28 01 96
www.vp-as.dk - salg@vp-as.dk

HÆNGENDE KISTER

af Lene Halkjær Jensen, lene.bladet@mail.dk

Qutang Gorge i Sichuan provinsen i Kina er et af de steder, hvor de hængende kister kan ses. Foto: Tan Wei Liang Byorn, GNU Free Documentation Licence.

Oprindeligt var kisterne udhugget af ét enkelt stykke tømmer. Foto: Jungarcia888, GNU Free Documentation Licence.

Kister, der hænger på lodrette klippesider, kan bl.a. ses i Sagada i Fillippinerne, men der findes også eksempler på denne gravskik i Kina og Indonesien.

Når kisterne gravesættes i højderne; i stedet for at blive begravet, sker det generelt på tre forskellige måder: I klippehuler, hvor der ofte sættes flere kister i samme hule; på naturlige fremspring i klippen eller ved at kisterne sættes på vandrette bjælker, der er fastgjort i de lodrette klippesider. Ofte er kisterne anbragt på svært tilgængelige lokaliteter og i nogle tilfælde er det endnu en gåde, hvordan det overhovedet har kunnet lade sig gøre.

Sagada

I Sagada praktiseres denne 2.000 år gamle skik stadig, om end det er i et begrænset omfang. Her er det traditionen, at den afdøde selv har fremstillet kisten, mens tid endnu var. Hvis kisten ikke når at blive færdig, er det de nærmeste slægtninge, der må færdiggøre arbejdet. Det er ikke alle, der kan kvalificere sig til at blive gravsat på denne måde; det er bl.a. et krav, at man har været gift og har fået børnebørn. Inden den afdøde gravesættes, afholdes en førbegravelsesfest. For at liget kan holde sig i de 5 dage, som festen varer, bliver det røget. Når den afdøde bæres til det sidste hvilested i højderne, betragtes det som lykkebringende hvis man bliver ramt af dryppende væsker fra nogle af de andre kister. Bjergene betragtes som hellige steder – og jo højere oppe en kiste er placeret, des bedre for den afdøde. Samtidig har det også beskyttet de afdøde mod rovdyr og oversvømmelser.

Kina

I Kina findes de hængende kister flere steder. De ældste kan ses på Wuyi bjerget i Fujian provinsen og er omkring

2.500 år gamle. Sammen med de hængende kister i Longhushan bjergene i Jiangxi provinsen, er de gravplads for Guyue-folket. Nogle af kisterne er placeret 300 meter oppe af en lodret klippevæg og det er endnu ikke med sikkerhed lykkedes at fastslå, hvordan det har kunnet lade sig gøre at anbringe kisterne.

I Sichuan provinsen findes Bo-folkets gravpladser i Gongxian området. Her er knap 300 hængende kister bevaret. I 2002 udførtes et omfattende konserveringsarbejde, der havde til formål at sikre kisterne og undersøge indholdet. Man mener også at have fundet beviser for, at kisterne i dette område, blev firet ned fra toppen af klippesiden. I Kina ophørte skikken med at gravesætte i hængende kister samtidig med Bo-folkets forsvinden for ca. 400 år siden.

En udbredt skik

I oldtiden var skikken med at gravesætte de afdøde i hængende kister, den mest udbredte begravelsesform i det sydøstlige Kina. Kisterne blev udhugget af ét enkelt stykke tømmer. I Longhushan området er der fundet eksempler på bådformede kister, der har været store nok til at rumme op til 10 personer. Andre kister har form som et tag – og andre igen har været brugt til at samle resterne fra tidligere begravelse. Nogle steder er der fundet huler, hvor der er placeret op mod 100 kister.

Ud fra gamle, kinesiske skrifter mener man at kunne fastslå, at baggrunden for denne skik har været, at en placering højt oppe - tættere på himlen – har været gunstigt for den afdøde. Pudsigt nok skulle det også bringe held, hvis kisten skulle falde ned igen på et tidspunkt; jo før den faldt, des heldigere for den afdøde.

UKRUDTSBEKÆMPELSE MED DAMP

Tekst: Mogens Svendsen, MS-Teknik, ms@ms-teknik.dk

Foto: Mogens Svendsen og Jens Zorn Thorsen

Dampmaskinen er ideel til alle former for faste belægninger

Tidligere på året samlede demonstrationen af dampanlægget Compact 50 interesserede fra Vejle og Horsens Kirkegårde, samt interesserede grønne entreprenører fra lokal området til en demonstration i røg og damp. Ingeniør Mogens Svendsen beskriver her udstyr, muligheder og fordele med damp

Forhistorie

At bekæmpe ukrudt ved hjælp af damp, har været kendt i mange år. Tidligere, indtil slutningen af 70'erne / begyndelsen af 80'erne har man dybdeampet jord i bl. a. drivhuse, ved at grave rør ned i jorden med ca. 0,5 m i mellem. I rørene var der så boret små huller, hvor igennem dampen er ledt ud i jorden. Man har også dampet arealer, med ukrudt i vækst, ved at dække det med en presenning

og der efter ledt damp ud under presenningen.

Dampen varmer ukrudtsfrøene op, således at de mister spireevnen og dampen koger eller blancherer ukrudt i vækst, hvorved planten visner ned pga. væsketab inden for få dage.

Begge metoder er et meget tidskrævende og tungt arbejde, omend de er meget effektive mht. at bekæmpe ukrudtet. Udstyret, især Dampkedlen, var tidligere meget dyrt i anskaffelse, krævede meget vedligehold og i nogle tilfælde en uddannelse som kedelpasser eller maskinmester for at måtte bruge det.

Moderne udstyr

Ukrudtsdampning er igen blevet aktuel, på grund af for-

Compact 50 kan transporteres på en trailer eller monteres på en traktor. Compact 50 Dampanlæg med slangeruller, trepunktsophæng og blødgøringspatron (Billedet i midten). Frontmonteret Skærm med hydraulisk sideforskydning (Billedet th.)

bud mod brug af pesticider og gasbrænding.

Men også fordi metoden er et godt, energioptimalt og ufarligt alternativ til gasbrænding.

Til moderne ukrudtsdampning har firmaet MS-Teknik i Kirke Såby, udviklet et lille dampanlæg, Compact 50, til montage bag på traktor eller ladbil. Anlægget er en komplet kedelenhed inkl. vandtank, olietank, styring og strømforsyning. Alle væske berørte dele er udført i rustfast stål for minimal vedligeholdelse.

Der skal ikke laves nogen form for indgreb på traktoren for at køre med anlægget, da det er udstyret med trådløs fjernbetjening, hvormed man kan åbne og lukke for dampen.

Behandlingsskærm(e) kan enten være fastmonteret foran på traktor eller de kan være håndholdte, med op til 40 m 1/2" slange imellem skærm og kedelanlæg. Brug af anlæggene kræver ikke en speciel uddannelse og det tidskrævende og tunge arbejde er elimineret, da alt er monteret på en mobil enhed.

Dampning af ukrudt

Når man damper ukrudt, er det vigtigt at man udleder dampen under dække, typisk en skærm i metal eller varmebestandig plast, med en fleksibel tætning mod underlaget.

Planter som ikke kommer under skærmen, bliver ikke påvirket af dampen. Man kan således dampe ukrudt helt tæt opad små hække, blomsterbede og lign.

Behandlingstiden er 1-2 sek. afhængig af ukrudtets vækststadiet og mængde.

Med en skærm, som er 1 m lang, giver det en fremkørsels-hastighed på typisk 1,5 til 3,6 km/t.

Man starter med at dampe ukrudt i begyndelsen af marts, når ukrudtet begynder at spire frem. 2 uger efter første behandling kører man igen. Derefter forøges man intervallerne med en uge for hvert interval, indtil man er oppe på 5-6 uger imellem hver kørsel. Medio august kører man igen hver 4. - 5. uge indtil slut oktober/ primo november. Evt. længere hvis det er et mildt efterår.

Behandlingshyppigheden afhænger af hvor meget ukrudt man tolererer på et givent område.

Bekæmpelse af ukrudt på belægninger er vigtig, ikke kun for udseendet skyld. I henhold til rapporten "Ukrudtsbekæmpelse på belægninger" fra Skov og Landskab (FSL) og Miljøstyrelsen, vil belægninger, som ikke holdes fri for ukrudt, have en reduceret levetid på 10 - 15 år.

Fordele ved at bruge damp til ukrudtsbekæmpelse

Der er en række fordele ved at bruge damp til ukrudtsbekæmpelse:

- Energiforbrug og omkostning. Det kræver kun halvt så meget energi (kW) at behandle en m2 med damp, frem for med en gasbrænder. Da fyringsolie til Dampkedlen er væsentlig billigere en gas/kW, ligger der også en væsentlig besparelse i driftsomkostningerne her.
- Brandfare. Der er ikke nogen åben flamme på en dampkedel, hvorfor utilsigtet antændelse af tørre blade,

Fortov 2 dage efter dampning. Belægninger der ikke holdes fri for ukrudt, får levetiden reduceret væsentligt.

græs, kviste og lign. ikke forekommer.

- Arbejdsmiljøet for personel er væsentligt bedre, da personalet ikke skal indånde røggasser og røg fra afbrændt ukrudt
- Ukrudtsdampning efterlader ikke arealerne sortsvedne. Planterne visner ned i løbet af få dage. Dvs. planterne står heller ikke og ser mere og mere syge ud, før de går ud, som f.eks. når man sprøjter med Roundup.
- Afgrænsning. Når man bruger damp, er det kun de planter, der er under behandlingsskærmen, som bliver ramt. Dvs. at man kan behandle helt tæt på små hække (som f.eks. på kirkegårde), blomsterbede, sti kanter mv. Afgrænsningen er utroligt skarp med en randzone på 1-2 cm. Dette er ikke muligt med en gasbrænder.
- Langtidsvirkning. Forsøg og praksis har vist at arealer, som bliver dampet med regelmæssige intervaller, får et mindre og mindre ukrudtstryk. Det skyldes at de ukrudtsfrø som ligger ovenpå jorden også bliver påvir-

ket af dampen og mister spirerevnen.

Alt i alt er moderne udstyr til ukrudtsdampning et reelt og attraktivt alternativ til gasbrænderen, hakkejernet og pesticiderne.

Compact 50 anlæggets anvendelse er ikke begrænset til ukrudtsbekæmpelse. Anlægget kan også bruges til optøningsopgaver om vinteren, nedtagning af plakater på bygninger og plakatsøjler, dampning af kompost og meget andet. ■

Yderligere info:

Hjemmeside: www.ms-teknik.dk

E-mail: ms@ms-teknik.dk

Telefon: +45 20 26 38 10

tlf. 9621 9020

Den perfekte hjælper på kirkegården:

Norcar 755

- Knækstyret
- Har ekstremt snæver venderadius
- Konstrueret med henblik på ergonomi og sikkerhed
- Alle funktioner styres fra et joystick
- Minimal belastning af underlaget
- Smidig i trange omgivelser
- 4-hjulstrukket
- 20 hK Kubota dieselmotor
- Lav egenvægt
- Stort redskabs program, bla. Løvsuger - Gangriver - Gravsstenstang m.m.

norcar

Læs mere på www.norcar.com

Ring for nærmere info eller demo af maskinen.

BRANDSOFT

Komplette IT-løsninger
til kirker og kirkegårde

www.brandsoft.dk

Industrivej Syd 13 C · 7400 Herning · Tlf. 9928 3565

AF-EL-TRUCKS

Lad A-Flensborg i Herning løse
deres interne transportproblemer

Type EL-P-24

- Træk på bærehjul
- El-hydr. tip af lad
- Servicefrie batterier

Kontakt os for
yderligere oplysninger
- demonstration
uden forbindelse

Ny
48 Volt
motorteknologi

Type PM-PARK

- Miljøvenlig og lydløs
- Lad 90x150 cm. m/hængslede sider
- Større eller mindre typer leveres efter opgave
- Handy og lille venderadius
- Robust og enkelt opbygget
- Kan også leveres med Honda benzinmotor.

A. FLENSBORG HERNING MASKINFABRIK A/S
MØRUPVEJ 13 7400 Herning
Tlf. 97126300 Fax. 97221283 www.af-truck.dk

UDVIKLINGSPLAN FOR DE TRE KOMMUNALE KIRKEGÅRDE I AALBORG KOMMUNE

Af Monika Mohr, mom-teknik@aalborg.dk
Landskabsarkitekt, Park og Natur, Aalborg Kommune

Allé på Almen Kirkegård. Foto: Monika Mohr.

Udviklingsplanen er et redskab til den langsigtede planlægning og styring af den fremtidige udvikling på kirkegårdene.

I Aalborg Kommune har vi tre kommunale kirkegårde, som udgør et areal på 31 ha. Vi har udarbejdet en langsigtet udviklingsplan for kirkegårdene. Hensigten med udviklingsplanen er bl.a. at sikre, at kirkegårdene tilbyder forskellige landskabelige oplevelser af høj landskabsarkitektonisk kvalitet, samt at den enkelte kirkegård løbende kan tilpasses ønsker og behov til en fremtidig kirkegård. Udviklingsplanen er et værktøj til langsigtet planlægning og styring af de løbende tiltag, som sker på kirkegårdene.

Kirkegårdenes særlige identitet

Ud over at være begravelsespladser, er de tre kommunale kirkegårde i Aalborg Kommune en del af kommunens grønne struktur og dermed en del af de grønne tilbud. Kirkegårdene er med andre ord grønne rekreative områder i byen; med flere forskellige brugere, dog med den særlige funktion at være sted til sorg, refleksion og ro.

I udviklingsplanen tildeles hver kirkegård en særlig identitet. Den særlige identitet tager udgangspunkt i den enkelte kirkegårds eksisterende landskabelige kvaliteter og potentialer, som bevidst bevares og understøttes ved overordnede beplantningsstrukturer. Det betyder, at der

skabes en stærk identitet på den enkelte kirkegård, men også en tydelig landskabsarkitektonisk helhed.

Den enkelte kirkegårds særlige identitet betyder endvidere forskellige landskabelige oplevelser på de tre kirkegårde. Almen Kirkegård er beliggende i midtbyen og er karakteristisk ved mange allébeplantninger. Dens særlige identitet er bykirkegården med alléer. Søndre Kirkegård grænser op til en skovbeplantning og har en skovafdeling. Dens særlige identitet er skovkirkegården. Østre Kirkegård er beliggende i et område primært bestående af enfamiliehuse. Dens særlige identitet er havekirkegården.

Begravelsespladsen

Vi skal sikre, at der til enhver tid er begravelsespladser nok til alle på vore kirkegårde, samt at vore døde håndteres på en værdig måde. Udviklingsplanen skal derfor sikre tilstrækkelig begravelsesplads, herunder at antal og udbud af gravstedstyper svarer til nutidens og fremtidens ønsker og behov.

I udviklingsplanen er der udarbejdet en prognose for det fremtidige behov for antal gravsteder fra år 2011 til år 2040, som danner grundlag for en principiel tidsplan for lukning og genåbning af gravrum. Prognosen er bl.a. baseret på de seneste 10 års statistik over begravelser på de tre kommunale kirkegårde. Der forventes en stigning i det samlede antal gravsteder på de tre kirkegårde. Fordelingen mellem kiste- og urnegravsteder forventes dog at ændre sig, hvilket alt i alt betyder, at det fremtidige gravstedsareal i brug bliver mindre. Det er dog vanskeligt at fastlægge fremtidens behov for antal gravsteder, idet en langsigtet prognose er usikker. Prognosen bør derfor løbende revideres for at være så præcis som mulig i forhold til den faktiske udvikling.

Nutidens tendens inden for gravstedstyper, er et tiltagende behov for at sætte et personligt præg på sin begravelse og gravsted. Det betyder større efterspørgsel efter valgmulighed og variation. Måden at håndtere og markere døden på, afhænger imidlertid af tidens begravelseskultur. Det er altså svært at fastlægge om fremtiden præges af kiste-gravsteder, urnegravsteder, askespredninger over havet, begravelser i skov eller måske alternativer. Endvidere er kirkegården begravelsesplads for alle og skal derfor rumme alle, uanset trosretning og overbevisning.

Den enkelte kirkegårds særlige identitet betyder en tydelig overordnede landskabelig struktur, der sikrer helhed. Inden for denne helhed kan der ske en udvikling, som er fleksibel over for tidernes skiftende behov og tendenser. Endvidere giver det fremtidige mindre gravstedsareal i brug, mulighed for at skabe forskellige variationer i grav-

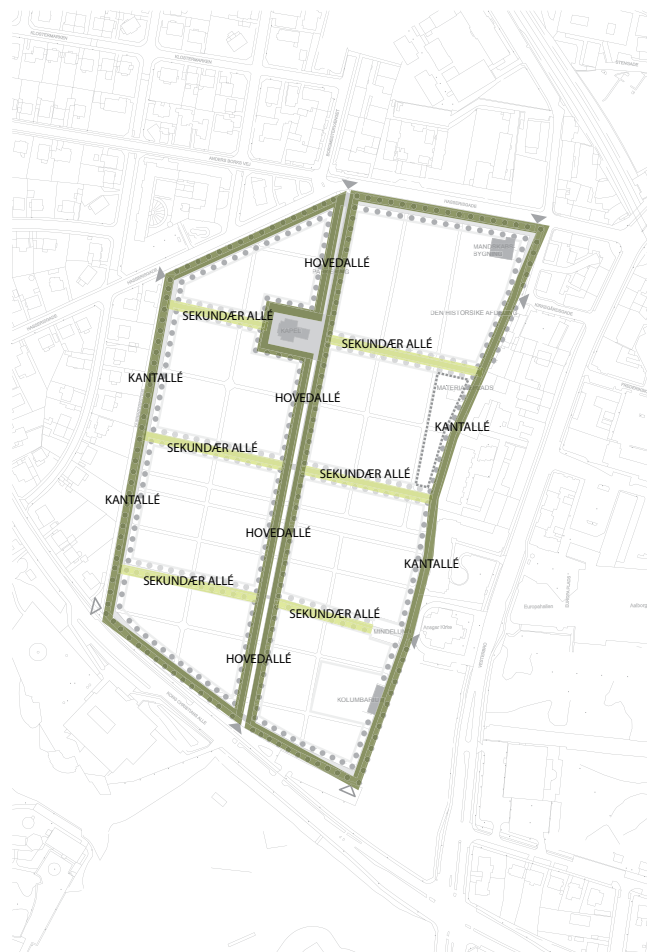
Søndre Kirkegård er skovkirkegården. Kirkegårdens skovkarakter tydeliggøres ved at supplere eksisterende beplantning med nye skovtræer, således at der skabes gravrum med forskellige skovkarakterer. Foto: Monika Mohr.

Østre Kirkegård er havekirkegården. Havekarakteren tydeliggøres ved beplantning i lille skala, mindre træer, blomster, prydpalmer m.m. Foto: Monika Mohr.

Luffoto visende Almen Kirkegård. Foto: ©Cowi.

Almen Kirkegård er bykirkegården; karakteristisk ved mange allébeplantninger. Kirkegårdens eksisterende alléstruktur tydeliggøres ved ny hovedallé, sekundære alleer samt kantallé. Alléerne understøttes af bredere tracéer og sammenhængende hække. De otte gravrum, der dannes af alléerne, får hver sin beplantningskarakter.

stedernes tætheder, samt forskellige landskabsarkitektoniske oplevelser i form af særlige beplantningskarakterer for det enkelte gravrum. Beplantningskaraktererne kan variere fra det plejede til det vilde udtryk, hvormed forskellige ønsker til gravstedstyper kan imødekommes. Kirkegårdens fleksible indretning sker i form af et gridnet, som lægges ned over det enkelte gravrum. Inden for gridnettet kan kiste- og urnegravsteder anlægges efter behov. Alt i alt sikrer udviklingsplanen rummelighed og fleksibilitet, således at kirkegårdene løbende kan imødekomme ønsker og behov til fremtidens kirkegård.

Det videre forløb

Efter Teknik- og Miljøudvalgets godkendelse af udviklingsplanen i december 2011 er der bl.a. udarbejdet en etapeplan for realisering af udviklingsplanen.

Realiseringen kan strække sig over mange år, afhængigt af gravstedernes fredningstider og det økonomiske råderum. På nuværende tidspunkt er etapeplanens første projekter gennemført, herunder flytning af nogle mindre træer for at tydeliggøre den særlige identitet og planlægning af et nyt gravrum. Og flere projekter venter de kommende mange år.

Med realisering af udviklingsplanen forventer vi, at vores kirkegårde kan tilbyde de gravstedstyper, som efterspørges - også i fremtiden, i et samspil med landskabelige oplevelser af høj landskabsarkitektonisk kvalitet for de forskellige brugere af kirkegårdsanlæggene.

Udviklingsplanen herunder litteraturliste findes i sit fulde omfang på <http://www.e-pages.dk/aalborgkommune/693/> ■

Design dit eget el-køretøj - kun fantasien sætter grænser

Den miljøvenlige og alsidige transport når der skal køres, flyttes, fjernes, leveres, holdes rent eller holdes køligt

100% el-drevet eller hybrid el/benzin

Robust • Pålidelig • Kompakt • Brugervenlig

Fås bl.a. med tiplad, container og blad-/løvopsuger

Se mere på www.loewener.dk eller tal med vores salgskonsulent Henning Stampe om dine behov på mobil nr. 40 643 010 eller hs@loewener.dk

V. Løwener A/S

Postboks 1330 • Smedeland 2 • DK-2600 Glostrup
Tlf. +45 43 200 300 • Fax +45 43 430 359
E-mail: vl@loewener.dk • www.loewener.dk

Servicecenter Stilling

Niels Bohrs Vej 31 C • 8660 Skanderborg • Tlf. +45 86 982 288

LÖWENER

Skab resultater gennem relationer -værdi skabes af mennesker

niels.thoms@oxfordbrookes.net

www.dynamic-forum.dk

GIANT D204SW

- Motor 20 hk
- Løftekraft 1100 kg
- Egenvægt 1000 kg
- 4 hjulmotorer med el-hydraulisk diff.spærre
- Parallelføring på løftearm
- Frem/bak i joystick

**Brdr. Holst
Sørensen A/S**

6760 Ribe • tlf. 76 88 44 00
www.bhsribe.dk

Kontakt Julius Bjerg på 40 33 26 61

Stangsakse

ARS
Beskæringsudstyr

SITAS.DK • 44 65 05 65

Knivtandssave

Topsave

DIGITALT TILSYN MED RISIKOTRÆER

Tekst og foto af Jens Zorn Thorsen,
jeztho@gmail.com

Simons Skov forklarede indlevende om alle de trusler der lurder mod gamle træer.

Synchronicer Tilsyn er et digitalt værktøj til brug ved registrering og tilsyn med bl.a. risikotræer.

Programmet og erfaringerne med brugen af det, blev præsenteret ved seminarer i Værløse og Vejle.

Risikotræer – Hvad og hvorfor

Store træer er karakterfulde og markante elementer på kirkegårdene. Træer er rumdannende sammen med andre stærke elementer som hække, diger, hegn og anden beplantning og træerne skal være så sunde som muligt, for ikke at udgøre en risiko for omgivelserne og ikke mindst publikum. Menighedsrådene er i den sammenhæng an-

svarlige for kirkegårdenes træer og er forpligtet til at føre tilsyn med træernes sundhedstilstand.

Sunde træer kan blive til risikotræer, dvs med en forudsigelig risiko, ved forkert krone beskæring, beskadigelse af rødder og bark, samt ved svampeangreb. Risikotræer er svækkede træer, der er i fare for at vælte eller smide grene fra sig. Jo tættere på befærdede arealer jo større risiko for personskaade, med fatalt udfald. Risikotræer kan, efter en registrering, gradueres for hvor høj en risiko de udgør og dermed hvilken kontrolgrad der skal sættes ind med; og ultimativt om - og hvornår - de skal fældes eller reduceres.

Seminarets deltagere kunne bl.a. høre om Gladsaxe Kommunes erfaringer med brugen af Synchronicer ved tilsyn af veje – og nu også ved tilsyn af risikotræer.

En række vurderinger ligger til grund for den indsats der skal sættes ind med. Vurderinger baseret på en registrering in situ, på stedet, af fagprofessionelle, der med papir og blyant eller - som i dette eksempel - via en app på en Android smartphone, noterer de nødvendige oplysninger, som tilsammen udgør et værdifuldt beslutningsredskab og samtidig er en dokumentation for forvalterens rettidige tilsyns- og plejeindsats.

Synchronicer Tilsyn

Gladsaxe Kommune har gode erfaringer med Synchronicer Tilsyn på veje og nu også på risikotræer: Risikotræer er en app, et registreringsværktøj, som anvendes i marken under arbejdet med trætilsyn. App'en bygger på publikationerne Risikotræer samt Praktisk Vurdering Af Risikotræer af Iben Thomsen og Simon Skov, Skov & Landskab/afd. for skovdrift og træprodukter, det Natur- og Biovidenskabelige Fakultet, Københavns Universitet.

App'en installeres på en smartphone eller en tablet og for hvert skærbillede præsenteres brugeren for en række valgmuligheder som skal vælges med et flueben før næste skærbillede kommer frem.

Arbejdsgangene på terminalen leder brugeren igennem 5 dataindsamlingsstemaer:

1. Placering, art og alder
2. Trafik- og besøgstal
3. Tilstedeværelsen af svampe, skader og strukturproblemer.
4. Æstetisk-, landskabelig-, biologisk-, økonomisk- og afkølningsværdi
5. Handling

Alle tilsynsdata inklusive billeder samles i Synchronicer systemet, hvorfra det bearbejdes. Afviklingen af tiltag og nye tilsyn kan koordineres og styres via Synchronicers opgaveadministration.

Data til dokumentation

De registrerede data gemmes i programmet som tekst, billeder, bemærkning og fluebensafkrydsninger, herfra kan alle registrerede træers udvikling følges systematisk, og data kan til enhver tid hentes frem og bearbejdes i et regneark.

Det kan, på baggrund af den viden der er samlet om risikotræer, anbefales at kirkegårdenes ældre træbestand registreres og vurderes systematisk. Registreringen kan udføres lokalt eller organiseres i større enheder, som f.eks. på provsti niveau. Udgifterne til app's, programmer og driftstimer kan hermed fordeles på flere menighedsråd.

Tilsynsløsningen for en kommune koster kr. 12.000,- i oprettelse og kr. 12.000,- om året for hosting incl. abonnementer til 2 terminaler, men vi kan håbe at prisen kan bringes ned, da kirkegårdssektoren har mindre tilsyns- og dokumentationsbehov end kommunerne.

Litteratur:

Titel: Risikotræer, 2011, forfatter: Iben Margrethe Thomsen og Simon Skov, Forlaget Grønt Miljø. ca.: kr. 500,-
Titel: Praktisk vurdering af risikotræer, 2011 forfatter: Iben Margrethe Thomsen og Simon Skov, Forlaget Grønt Miljø. Ca.: kr. 90,-

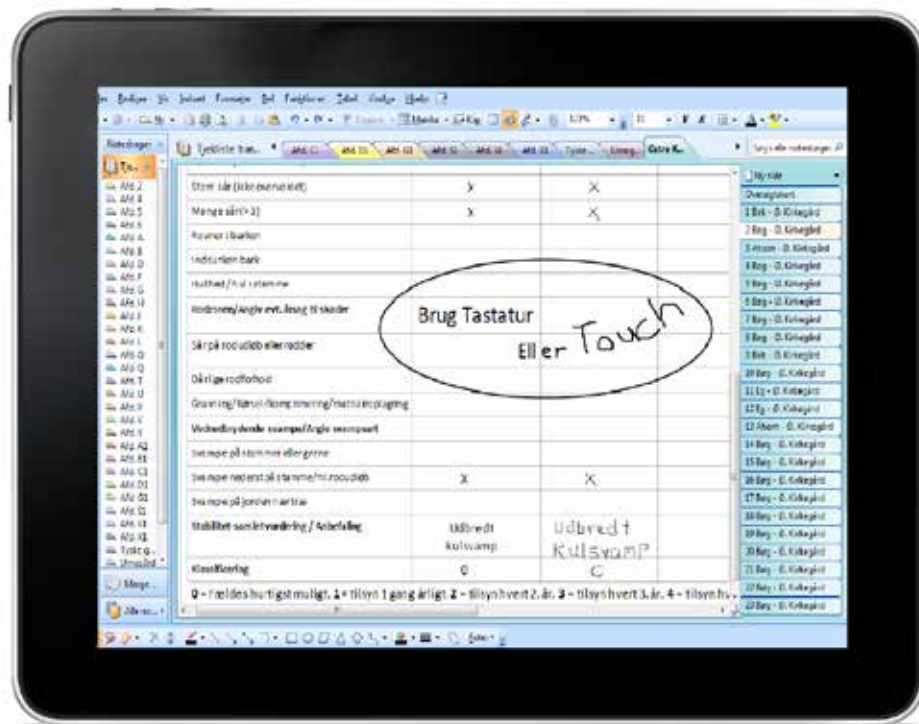
Web-adresser: www.synchronicer.dk ■

KIRKEGÅRDE HAR OGSÅ RISIKOTRÆER

Tekst og foto:

Hans Christian Kusk Pedersen, hckp@outlook.dk

Tablets giver muligheder: I midten ses tjeklisten til brug ved tilsyn. Venstre kolonne viser oversigten over afdelinger på kirkegården, hvor højre kolonne viser de givne træer på den valgte afdeling.

Går vi i fare hvor vi går, eller kan vi nyde naturen på landets smukke kirkegårde uden risiko for at få et træ i hovedet. Silkeborg Kirkegårde har fået udført et dokumenteret tilsyn af deres store træer med henblik på risikovurdering.

Silkeborg Kirkegårde valgte at få studerende, jordbrugsteknolog Hans Christian Pedersen i praktik. Kirkegår-

den havde et ønske om at få fortaget en risikovurdering af de store træer, inden nogen kom til skade, og i samme omgang få udarbejdet materiale, så man i fremtiden selv kunne vurdere, hvornår træer krævede tilsyn.

Startfasen

Opstarten er den sværeste i ethvert projekt; der skal laves en plan og materiale, som skal bruges ved frem-

Identifikation af de farlige symptomer kan besværliggøres, når vedbend som her skjuler træet. I dette tilfælde er træet angrebet af stor kulsvamp, og bør fældes snarest muligt.

tidige tilsyn. Det vil svare sig, at få lavet et ordentligt materiale fra start, som kirkegården er bekvem med. Fremtidige tilsyn skal udføres systematisk, effektivt og af fagligt kvalificerede folk.

I startfasen kan der rejse sig flere spørgsmål, som er vigtige at få opklaret, så man er bevidst om sit ansvar:

- Hvordan er reglerne på dette område.
- Hvad og hvor meget kræves for at kirkegården kan få styr på de aktuelle træer.
- Hvilket ansvar har man de steder, hvor der færdes mennesker og hvornår er man ansvarlig.
- Hvor omfattende skal et tilsyn være for at blive anset som tilstrækkeligt.

Processen

Silkeborg Kirkegårde har en vision om en dag at få en tablet, hvor Brandsoft vil kunne afvikles fra. Derfor ville det være ideelt, hvis man også kunne bruge Brandsoft til registrering af træerne, så man senere kan stå ude på kirkegården og fortage begge dele her fra. Der blev gjort et ihærdigt forsøg på at få implementeret det nødvendige træ-registreringsmateriale i Brandsoft, så det fremtidige tilsyn af træerne ville kunne foregå heri. Dog viste det sig, at opfølgingsarbejdet ville blive alt for omstændeligt, hvorfor der måtte ses efter andre alternativer.

Programmet OneNote som blev brugt i stedet, er optimeret til bl.a. tablets. Ideen bag OneNote er en digital notesbog, som i dette tilfælde vil egne sig godt til dokumentering af observationer, såvel noter som billeder. Programmet er simpelt og opsat så det giver et godt overblik over de forskellige afdelinger og træer. Der er ligeledes mulighed for at gemme automatisk i "skyen", hvilket gør at ens noter kan ses på enhver computer eller tablet med programmet installeret. Der blev lavet en elektronisk tjekliste for anbefalet eftersyn på træerne, og til sidst givet en samlet anbefaling til handling. Programmet kan ligeledes udpege de træer som har behov for hyppigt tilsyn, herved bruger man kun tid på de nødvendige træer. Kirkegårdens personale er nu sat ind i, hvordan de i fremtiden skal foretage et systematisk tilsyn, med dokumentation, af deres store træer.

Fund

Tilsynet af træerne viste generelt, at træerne var sunde. Langt de fleste steder har de rigelig med plads, hvilket er med til at sikre et bedre træ langt hen af vejen. Ud af hundrede træer var fire i så ringe stand, at de blev sat til øjeblikkelig fældning. Et af træerne er et stort bøgetræ, som er ramt af stor kulsvamp, angrebet er kraftigt fremskredet og kan observeres næsten hele vejen rundt på bunden af stammen. Ligeledes er der omfattende angreb i flere sår fra store afknækkede grene. Træet vil inden for kort tid enten falde i fuld længde eller knække ved stammebasis. På en kirkegård er man måske villig til at acceptere en højere risikovillighed end i eksempelvis parker eller byer, når det gælder vejtræer. Men selv på kirkegården kan der være væsentlig forskel på, hvor færdslen er. Situationen med bøgetræet er, at det har hældning over en bænk, som ofte bliver brugt, hvorfor risikovilligheden vil være lav og træet sættes til fældning hurtigst muligt.

Tilsynet skal være dokumenteret

Blandt gartnerne på kirkegården blev jeg mødt med en stor interesse i mit arbejde. Samtidig var de spændte på hvorvidt mit tilsyn med træerne ville finde noget, da de til sammenligning går op af træerne til daglig. Men for at imødegå ulykker er det nødvendigt at gøre noget ekstra, for man ser kun det man har kendskab til, og går til daglig ikke træet efter i krogene. Flere sager med risikotræer har vist sig op gennem årene, hvilket bør mane til eftertanke. Det viser, at det er nødvendigt at foretage tilsyn af vores store træer på kirkegården, hvis vi skal have mulighed for at forhindre ulykker i fremtiden. Når observationerne noteres på stedet, af kvalificeret fagligt personale, vil kirkegården stå godt i en evt. retssag, hvis et uheld alligevel indtræffer.

Silkeborg Kirkegårde står nu klar til at kunne foretage registreringer af sine store træer fra tablet på en enkel og overskuelig måde. ■

Hans Christian Pedersen valgte at skrive sit afsluttende eksamensprojekt om risikotræer på kirkegården, og brugte samtidig forløbet til at samle informationer herom.

Hans Christian har en praktisk baggrund som anlægsgartner. Han går på Erhvervsakademi Aarhus og er i gang med overbygningen til Jordbrugsteknolog, hvor han er færdig til sommer. Interessen for det grønne har altid været stor, hvorfor gartner var et åbenlyst valg, men "det har altid ligget til mig at ville opnå mere", udtaler Hans Christian. "Ved at læse videre, kunne jeg få muligheden for at kombinere min praktiske erfaring med god teoretisk viden".

Hans Christian har i sin praktik gået til opgaven med god sans for både analyse og praktisk gennemførelse, og han stiller sig gerne til rådighed for andre kirkegårde.

*Jens Dejgaard Jensen,
Kirkegårdsleder, Silkeborg Kirkegårde.*

GLIMT FRA LONDON HIGHGATE CEMETERY

Tekst og foto: Jens Dejgaard Jensen

En af de store kirkegårde i London fra Victoria-tiden er Highgate: "London's most wonderful place to be dead", i følge Lonely Planet's guide.

Billedet viser monumentet fra Highgate over menageristen George Wombwell (1777-1850), med det omrejsende menageris løve som et passende symbol på hans levevej. Det fortælles at dronning Victorias mand - prins Albert - bad George om hjælp til de royale hunde, som var syge. Det lykkedes åbenbart at få skik på hundene. Men George Wombwell afslog at modtage noget for tjenesten: "Hvad kan man give en mand, som har alting?" skulle han have sagt.

Senere fik han dog som tak en gave fra hoffet - en ligkiste - med dedikationen: "Til manden, som har alting."

DICH TRÆPLEJE

Vi servicerer fast en del kirkekårde i det Østjyske, men dækker det meste af Jylland.

Vi arbejder sikkert og effektivt og samtlige klatrere har solid erfaring.

Hos Dich Træpleje vægtes udvikling og kvalitetssikring, herunder bl.a. ved årlig deltagelse i DM i træklatrering (Peder Dich blev nr. to i 2012).

Desuden haves en ETW certificering.

- Professionel beskæring og pleje af såvel store som små træer.
- Fældning af vanskelige træer.
- Bortfræsning af stubbe og rødder.
- Gratis tilbudsgivning.

Læs mere på www.dichtraepleje.dk

”..NU ER DU IKKE RIMELIG!”

Af Niels-Peter Thoms MA,
niels.thoms@oxfordbrookes.net

Denne artikel bygger videre på artiklerne om Elias Porter's teori om relationsbevidsthed i Kirkegården nummer 6, december 2012, og nummer 1, februar 2013.

To medarbejdere var kommet op at skændes om, hvem der var mest berettiget til at få nyt værktøj. De sidste par år havde der været stor sparsommelighed på arbejdspladsen, så det var virkelig en begivenhed, når der blev åbnet for pengekassen. De to skændtes højlydt. Da lederen kom forbi stedet, hvor de to befandt sig, dæmpede gemytterne sig dog. Lederen nåede lige at høre, at den ene surt beskyldte den anden for at være chefens kæledække. Hertil blev der svaret; ”..nu er du ikke rimelig!”. De øvrige medarbejdere har lagt mærke til den dårlige stemning, som hvis ikke den bliver tacklet, kan medføre et dårligt arbejdsklima.

Du kender måske situationen? To medarbejdere er blevet uenige om noget. Pokkers kedeligt. I daglig tale anvender vi et væld af synonyme for begrebet konflikt. Vi taler om uenigheder, skænderier, meningsforskelle, skismaer, diskussioner, kampe, stridigheder, kontroverser, fejder, sammenstød, modstand, tvister, disharmoni, modsætninger, uenigheder, forviklinger og så videre. Brug et øjeblik for dig selv til at tænke på, hvor mange procent af tiden, du i løbet af et år bruger til at håndtere konflikter mellem medarbejdere på arbejdspladsen? Det er formodentlig mere, end du havde forestillet dig. I det efterfølgende findes nogle tips til, hvordan konflikt kan defineres, hvorledes den forløber og endelig en guide til hvordan konflikt kan håndteres.

Ændring i relationer kan skabe konflikt

Ifølge Elias Porter afhænger et menneskes præstation af personens opfattelse af eget selvværd. Selvværd og tryghed formes af de relationer man har til andre mennesker. Hvis relationerne ikke fungerer hensigtsmæssigt, vil man opleve et fald i selvværdet. Hvis man oplever modstand eller konflikt, ændres adfærden. I begyndelsen af konflikten er man afventende og ser, om ikke tingene alligevel er, som de plejer at være. Man kunne jo have taget fejl eller tolket situationen forkert. Hvis det ikke er tilfældet, så kører konflikten videre og ens tro på sig selv

begynder at falde, og evnen til problemløsning svækkes. Man begynder at optræde på en anden måde og bruge en anderledes adfærd, som den anden part måske ikke kender og ikke føler sig tryk ved. Og den anden part begynder at gøre ting på en anden måde. Relationen fungerer ikke, fordi de involverede parter ikke får tryghed og tro på sig selv. En konflikt er tilstede, når parterne ikke opnår godt selvværd og selvtillid i relationen.

Evne til problemløsning bliver dårligere jo længere konflikten løber

I udgangssituationen, inden der er tale om en rigtig konflikt, er evnen til problemløsning god. Efterhånden mistes overskuddet til at holde fokus på den anden person, som er involveret i situationen. Det er ikke muligt at give det, som den anden part har behov for. Man mister overblikket, fordi man skal bruge energien på dels sig selv dels problemet. Man mister fokus på problemet, fordi det kræver så meget energi at holde fast i sig selv og beskytte selvværdet. Det er ikke muligt at overskue andet end sin egen situation. Man begynder at holde sig for sig selv og undgå kontakt. Det er ikke muligt at løse konflikten hensigtsmæssigt, hvis man kun har overskud til at se egne behov.

Fem punkter til håndtering af en konflikt

I dette afsnit beskrives en guide til lederen, som kan bruges til at håndtere en konflikt. Guiden kan bruges dels på det personlige niveau, hvor lederen selv oplever at have en konflikt, dels på ledelses niveau, hvor der er tale om en konflikt mellem to (eller flere) medarbejdere, som i eksemplet i artiklen. Her bruges eksemplet med de to medarbejdere som udgangspunkt.

Det *første punkt* i guiden er at foregribe begivenhedernes gang. Man kan også kalde det at være proaktiv. Man foregriber konflikter i det daglige lederskab ved at være observant på medarbejdernes forventninger og behov. Hele tiden at være opmærksom på, hvad der kan gå galt. Hvem du har med at gøre? Og hvordan har medarbejderne det med hinanden? Ved at have denne opmærksomhed på sine medarbejdere, har lederen god mulighed for at kunne styre uden om en konflikt.

Det *andet punkt* er aktivt at forebygge konflikt. Det drejer sig om at bruge relationerne til medarbejderne fornuftigt og velovervejet. Samtale fremmer forståelsen. Giv dig tid til at tale med medarbejderne. Brug tid til at opbygge og udvikle relationer. Oprigtige og passende spørgsmål kan medvirke til at forebygge en konflikt i den anden og i dig selv. Hvis de to i indledningen selv havde taget fat om nælden, kunne de have spurgt hinanden om, hvilke behov de hver især havde, og hvem der sidst har fået nyt værktøj. På den måde kunne de få afdækket, hvem der objektivt set har det mest akutte behov. Ligesom man kan tage hensyn til værktøjets stand/slitage og andre ting. Jo mere de to taler sammen om kriterier for beslutning, jo mere bevæger de sig mod en fælles problemløsning.

Det *tredje punkt* er tilgangen til en opstået konflikt. Ved en konflikt på det personlige niveau, kan du vælge mellem forskellige muligheder; Du skal beslutte dig for, om du vil tage udfordringen op og konfrontere? Eller vil du undersøge sagen yderligere? Eller bøjer du af, for at bevare freden? Når du har gjort op, kan du begynde at iværksætte din beslutning. Som leder i eksemplet i artiklen, findes kun ét valg, og det er at gå ind i løsningen af konflikten.

Det *fjerde punkt* er at styre fra beslutning til handling og tage det første skridt i retning af en løsning. Ved et personligt problem, kan det være nemt at foretage overspringshandlinger, og dermed ikke gennemføre trufne beslutninger. Styring omfatter dig selv og relationen. Det handler om at skabe forudsætninger hos den anden, til at vedkommende kan styre sig selv ud af et følelsesmæssigt konfliktniveau.

De to i eksemplet skal anerkende, at de begge er følelsesmæssigt påvirket af situationen. Det kan gøres ved at de tager en Time Out for at tænke over sagen og aftale, hvornår de efterfølgende skal mødes for at gå ind i en fælles problemløsning.

Femte og sidste punkt er, at løse konflikten. At skabe bevægelse mod en løsning. Ved at anerkende den andens følelsesmæssige tilstand, vises respekt. Den anden kan gradvist begynde at få sin tro på sig selv tilbage. Oplever den anden part et øget selvværd, er det sandsynligt, at denne vil føle sig mindre truet. Følgelig bliver vedkommende mere fri til at bevæge sig mod et kompromis og dermed den fælles løsning.

Hvis de to medarbejdere ikke selv kan få løst problemet, vil det være nødvendigt, at lederen tager affære og deltager i løsningen af konflikten som neutral og konsekvent mødeleder. Ellers kan der være en risiko for, at antipatier fører til, at parterne aldrig får løst konflikten, og den negative stemning breder sig og skaber et dårligt arbejdsklima. Lederen skal opnå enighed mellem parterne om, at der er et problem, og hvori problemet består. Alle fakta skal stemmes af, og alternative løsninger undersøges og

evalueres. Der skal opnås enighed om den løsning, som vælges og gennemføres. For en god ordens skyld, skal der følges op på beslutning og fremdrift. Herved kan lederen genoprette tryk og trivsel, sygefravær mindskes og produktivitet øges.

Ingen konflikter er ens

Konflikter eller modstand kommer man ikke uden om. Det er et vilkår i livet. Elias Porter har valgt at sige, at når man oplever en ændring i sin tro på sig selv forårsaget af modstand eller opposition, påvirker det relationen og fører til en ændring i adfærd. Man mister gradvist grebet om sig selv, problemet og den anden person. Ved fem enkle punkter har man en guide til at håndtere konflikter; foregribe begivenhederne, forebygge konflikten, vælge sin tilgang til konflikten, styre sig selv og relationen igennem til den endelige løsning. Bevidsthed om, at man kan tackle problemer og konflikter i fællesskab, skaber gensidig tillid. Hermed kan man bevare sin tro på sig selv og dermed et godt selvværd. Mennesker, som har det godt på deres arbejdsplads, udfører godt arbejde, har gode relationer og et godt selvværd. Det er et vigtigt mål. Det er dyrt at have stridigheder, som de to i indledningen. Det koster mange penge, og skaber dårlige relationer. ■

Referencer:

Blake, R. & Shepard, H. & Mouton, J., 1964, Managing Intergroup Conflict in Industry, Houston, Texas, Gulf Publishing Company

Hansen, J., 1996, En vilje – en vej Konfliktløsning samt takt og tone på arbejdspladsen, København, Nyt Nordisk Forlag Arnold Busck

Lenneer-Axelson, B. & Thylefors, I., 1998, Om konflikter – hjemme og på arbejdet, København, Hans Reitzels Forlag

OPP Ltd, 2009, Kæmp, flygt eller se det I øjnene?, København

Porter, Elias H., 1973, 2005, Strength Deployment Inventory®: Premier Edition, Carlsbad, California, Personal Strengths Publishing

Scudder, T. et al, 2011, Have a Nice Conflict, San Francisco, Jossey-Bass

Thomas, K., 1976, Conflict and Conflict Management, Handbook of Industrial and Organizational Psychology, Chicago, Rand McNally

KOLUMBARIER I SILKEBORG

Tekst og fotos:
Jens Dejgaard Jensen, jdj@hvejsel.eu

De smukke granguirlander i urnehallen er en efterspurgt vinterpyntning. De bindes over pilegrene, som afkortes til de sidder i spænd i nicherne.

Blandt de 3 kolumbarier på Silkeborg kirkegård er det ene fortsat meget efterspurgt.

I "Kirkegården" 2/2013 beskrev Stine Helweg kolumbariets storhedstid på Bispebjerg kirkegård – og dets tilbagegang. For de to af Silkeborgs kolumbarier gør det samme sig gældende: Efterspørgslen er meget begrænset. Men til det tredje kolumbarium står folk nærmest i kø for at få en plads. Silkeborgs kolumbarier stammer fra 1950'erne.

I urnemuren er der 134 gravsteder med plads til 2 urner i hver. . . heraf er 110 ledige. Den sidste erhvervelse af en plads i afdelingen fandt sted i 2008.

I det lille kolumbarium, hvor urnerne står frit fremme på hylder, er efterspørgslen heller ikke stor. Men det bruges bl.a. til midlertidig plads for urner, som skal til fjerne himmelstrøg.

Dette kolumbarium, kaldet urnehallen, er meget efterspurgt. Der er ofte venteliste til gravsteder her.

Urnehallen, som er beliggende i en lukket gård med blomstrende træer og spejldam, er populær. Af 126 gravsteder er der i skrivende stund 2 ledige. Ved årsskiftet var der 5 ledige gravsteder i afdelingen.

Hvorfor så stor forskel i popularitet?

Det skyldes formentlig at urnehallen har et helt særligt miljø, hvor man føler sig tryk, omgivet af høje mure. Samtidig er det et smukt rum, med blomster og spejldam.

Urnemuren er ikke populær i disse år – den nordvendte mur, med boligblokke og trafik på den anden side af muren er måske en forklaring.

Også om vinteren er afdelingen meget indbydende, hvor ca. halvdelen af alle gravsteder er granpyntede. Plantning af blomster i små 'altankasser' er også en populær ydelse, om end blomsterne lever et udsat liv i varme sommerweekender.

Billige gravsteder. Gravstederne i kolumbarierne er omfattet af obligatorisk vedligeholdelse, pt. 440,- årligt inkl. moms pr. gravsted. ■

HENNING LEKTONEN HAR 25-ÅRS JUBILÆUM I ROSKILDE

Vores kasserer i FDK, Kirkegårdsleder Henning Lektonen, kunne den 1. juni 2013 fejre sit 25 års jubilæum ved Roskilde kirkegårde.

Henning forlod folkeskolen i 1967 og kom i lære hos Wad og Kortegård i Odense, hvor han fik sin uddannelse som anlægsgartner. Og som den slider Henning er, var det slet ikke nok for ham. Han tog både realkursus og studenterkursus i Odense og blev færdig som student i 1976. Herefter fortsatte han på KVL på linjen for have og landskab og blev så Hortonom i 1983.

Sideløbende har han læst til Merkonom i virksomhedsøkonomi, databehandling samt ledelse og samarbejde. På vejen til Roskilde overvejede Henning at søge jobbet som kirkegårdsleder på Garnisons kirkegård, men det med høj hat var ikke lige ham.

Henning kom til Roskilde kirkegårde for nu 25 år siden. Inden da havde han været ansat som leder i 5 år på Maribjerg og Ordrup kirkegårde i Gentofte kommune. Det var selvsagt noget helt andet at komme fra det kommunale område og over til en folkekirkelig kirkegård i Roskilde, hvor Henning også har stået for driften af krematoriet. Krematoriet i Roskilde er et af de krematorier, der blev lukket ned i 2013, for at give plads til det store nye fælles krematorium ved Ringsted.

Siden år 2000 har Henning udvidet sit arbejdsområde til også at omfatte samarbejde med andre kirkegårde, idet han har lavet kontraktstyret driftssamarbejde med 7 mindre kirkegårde i Roskilde-området. Ja Henning har altid været en utrolig god og arbejdsom kirkegårdsleder for Roskilde. Og det bliver han forhåbentlig ved med i mange år endnu, da kirkegårdsbranchen altid vil have brug for dygtige og innovative ledere, der til og med kan håndværket til punkt og prikke.

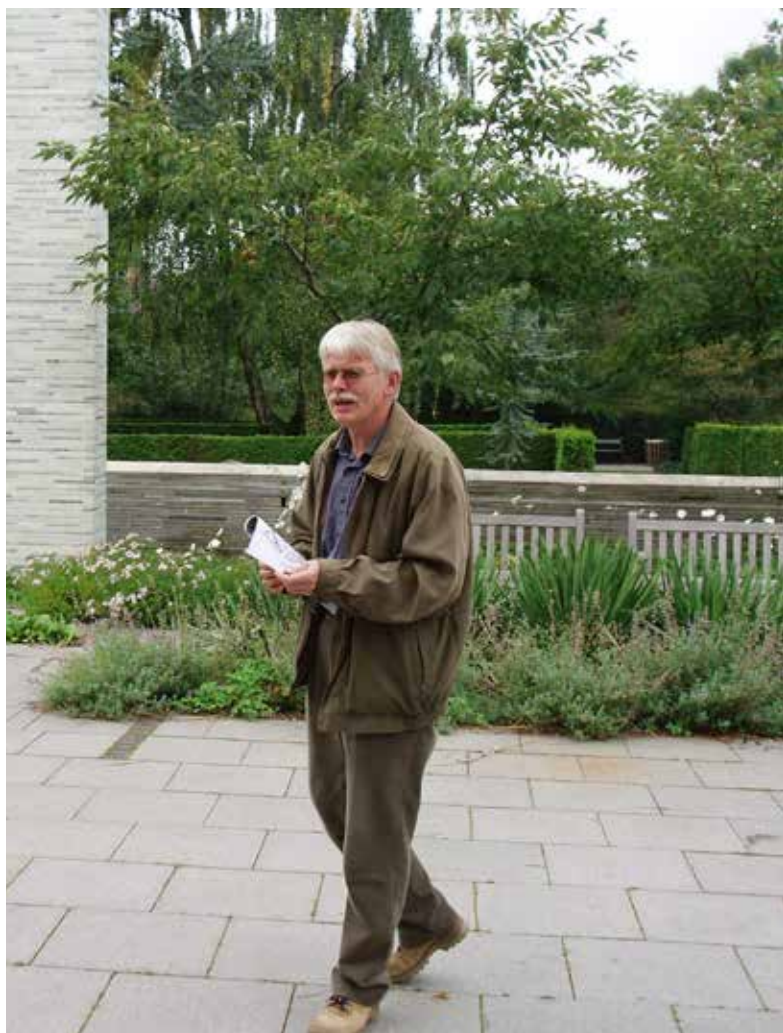
Vi kender også Henning som den, der altid sidder og tager notater; hans håndskrift er det rene kunstværk.

Henning Lektonen har styret FDK's regnskab med fast hånd siden 1994. Foto: Lene Jensen.

Indenfor de seneste år, er der plantet mange nye, store Rhododendron på Gråbrødre Kirkegård. Foto: Vagn Andersen

Henning Lektonen har sørget for, at der er mange smukke og spændende detaljer at vise frem på Østre Kirkegård i Roskilde. Foto: Vagn Andersen

Henning er en god tænker. Det er meget sjældent der kommer noget uovervejnet fra hans mund. Når Henning fremfører sine tanker og kommentarer lytter de fleste, for substansen har været vendt et par gange eller tre. Hans meget stille fremtoning signalerer måske det modsatte, men tag ikke fejl – når han vil noget, forfølger han det til mål. En særdeles insisterende fynbo, der med glimt i øjet, har begge ben plantet i kirkegårdens muld og kæmper for sin sag. Forandring skal der til, men det skal gøres ordentligt. Ikke noget med at skære et hjørne, og der er tænkt over at det er mennesker, vi har med at gøre. Empati er en af hans forcer.

Henning har gennem en lang årrække været en af de mere fremtrædende bestyrelsesmedlemmer i FDK, hvor han gennem en lang årrække har styret FDK's økonomi med fast hånd. Da han startede i bestyrelsen i 1993, var det på betingelse af han sad som menigt medlem. Men inden der var gået et år, var han blevet kasserer...

Henning er gift med Ulla og har to søde døtre og nu også et lille barnebarn. Henning er en rigtig familiefar og man fornemmer hurtigt kærligheden til både Ulla og børnene og hvor vigtig familien er for ham.

Vi er en kreds af kolleger, som er tæt på Henning, der af og til får lov til at spille bowling med ham.

Med sin særlige stil - 2 chasetrin og et hop - opnår han gode resultater og ud på aftenen, når han er varmet lidt op, kan han være svær at slå. Så når det gælder kugler og væltede kegler, skal han slås tidligt på dagen!

Det siger sig selv, at en person som Henning – der har begge ben på jorden - ja de hænger naturligvis ikke på træerne. ☺

Stort tillykke med dagen Henning - og vi ønsker dig alle al mulig held og lykke fremefter. ■

KREMATORIEKURSUS I GLOSTRUP

Tekst: Tommy Christensen, tc@svendborg-kirkegaarde.dk

Foto: Erik Bach

Sammen med konsulent Søren Jepsen, blev både filterinstallation og krematoriet i Glostrup grundigt gennemgået. Kurset henvendte sig primært til brugere af ovne og filtre fra det hollandske firma DFW-Europe.

Som opfølgning på de 2 kurser i 2012, har DKL afviklet et 3. og sidste kursus om krematoriedrift efter filterinstallationerne på de danske krematorier.

Et vellykket og givtigt kursus hvor der var 17 kursister, hovedsageligt fra krematorier, der har valgt den hollandske ovn og filterløsning fra firmaet DFW – Europe. Vi startede med en introduktion onsdag aften, hvor konsulent Søren Jepsen gennemgik programmet og fortalte om grundprincipperne

og udfordringerne med de nye krav til røggasrensning i krematorierne.

Torsdag gennemgik vi Glostrup krematorie fra A til Z og kirkegårdsleder Jesper Søborg Larsen fortalte historien om stedet. Repræsentanter fra DFW gennemgik filterinstallationen og svarede velvilligt på alle spørgsmål i samarbejde med konsulenten. Efter den praktiske gennemgang, måtte DFW stå for skud med hensyn til serviceaftaler og respons-

Repræsentanterne fra DFW gennemgik filterinstallationen og måtte efterfølgende svare på en masse spørgsmål og var lydhøre overfor brugernes ønsker.

Den teoretiske undervisning foregik i Glostrup Sognehus og de 17 kursister fik tid til en grundig debat om både affaldshåndtering, serviceaftaler og varmegenvinding.

tid m.m. Dette udviklede sig til en rigtig konstruktiv debat, hvor meget blev vendt, og vi synes virkelig at repræsentanterne fra DFW var lydhøre og parate til at imødekomme brugernes ønsker. Den teoretiske del om aftenen mundede ud i de forberedende øvelser til dannelsen af en Erfa-gruppe for krematorier med DFW ovne og filtre.

Fredag formiddag var der teoretisk gennemgang af affaldshåndtering og varmegenvinding. Disse 2 elementer behandles vidt forskelligt på krematorierne, hvilket affødte en god debat. Vi afsluttede formiddagen med at evaluere og der var gennemgående tilfredshed med kurssets afvikling og afslutningsvis var der en livlig snak om både etik, forskelligheder og meget andet.

Et godt kursus hvor vi blev forkælet af Jesper Søborg Larsen og hans medarbejdere, som havde påtaget sig opgaven med

forplejning - og her manglede der absolut intet. Alle spisninger og teoretiske lektioner foregik i Glostrup sognehus og DKL's kursusudvalg siger mange tak for den udsøgte service fra Glostrup's side.

Kursusudvalget undersøger behovet for at etablere et krematoriegrundkursus, og ellers blev vi opfordret til at arrangere årlige sammenkomster for krematoriemedarbejdere, hvor temaet fra gang til gang kunne være aktuelle ting omkring krematoriedrift. På denne måde kunne man også komme rundt og besøge de mange spændende krematorieanlæg.

Krematoriedrift i Danmark er jo et lille erhverv og vi fornemmer en stor tilfredshed hos de ansatte, når de på disse kurser får sat ansigt på deres kolleger landet rundt, og således danner sig et netværk. ■

SALLY THORNING ENEVOLDSEN

Af Sally Thorning Enevoldsen, ste@thisted-kirke.dk
Kirkegårdsleder, Thisted Kirkegårde

Thisted sogns tre kirkegårde er beliggende på stribe over et par kilometer, der strækker sig fra Søndre Kirkegård på toppen af skrænten ovenfor kystvejen, henover byens centrum, som er Gamle Kirkegård med kirken, og en kilometer længere i samme retning til Vestre Kirkegård, der er omkranset af muremestervillaer opført mellem 1910 og 1940.

Gamle Kirkegård har været begravelsesplads, så længe der har været bosættelser i bunden af Thisted Bredning. I begyndelsen af 1800 tallet blev Gamle Kirkegård udvidet til nuværende størrelse. Da Vesterhavet brød gennem Agger Tange ved Thyborøn i midten af 1800 tallet, blev det muligt at drive skude fart fra Thisted, hvilket betød økonomisk opblomstring og eksplosiv befolkningstilvækst. I 1857 blev Søndre Kirkegård taget i brug, og senere blev Søndre Kapel bygget og anvendt til begravelseshøjtideligheder de kommende knap 100 år. Søndre Kapel anvendes for tiden som redskabsskur, men flere interessenter arbejder på at skaffe midler til renovering af kapellet med henblik på at anvende det til kulturelle formål.

Søndre Kirkegård og Gamle Kirkegård er næsten afviklede, og de fremstår som kirkeparker med fredede gravsteder og gravminder over navnkundige borgere. I 2011 Udgav Museet for Thy og Vester Hanherred en guidebog

Jeg har været ansat som kirkegårdsleder siden d. 1. februar 2006, hvor jeg vovede at flytte tilbage til Thisted efter 24 år med uddannelse og jobs andre steder i ind- og udland.

Vestre Kirkegård ligger smukt på en sydvendt skråning med en blændende udsigt over Limfjorden

Vestre Kapel blev taget i brug i 1895, og har siden dannet rammen om langt de fleste begravelseshøjtideligheder.

Den gamle urnehave på Vestre Kirkegård.

I de tre vintermåneder udføres anlægs- og vedligeholdelsesarbejder på kirkegården

på 200 sider om de fredede gravsteder på Thisted Kirkegårde med titlen 'Det sidste hvilested'. Der foreligger en godkendt helhedsplan over renovering af Gamle Kirkegård med titlen 'Thisted kirkepark'. Den er klar til implementering, så snart finansieringen er på plads, og for tiden skrives en del fondsansøgninger.

Allerede i 1890'erne opstod behovet for endnu en assistenskirkegård, og i 1894 blev en 10 ha. stor pløjemark uden for bygrænsen indviet til Vestre Kirkegård, til stor harme for byens borgere. Året efter blev Vestre Kapel taget i brug, og har siden dannet rammen om langt de fleste begravelseshøjtideligheder. Vestre Kirkegård ligger smukt på en sydvendt skråning med blændende udsigt over Limfjorden til limstensskrænterne på Nordmors. I 2010 opførtes en ny mandskabsbygning med maskinhal, værksted og materialeplads. Næste projekt forventes at blive renovering af kapellet, til trods for et nyetableret indgangsparti fra 2008.

De tre kirkegårde er drevet af Thisted Sogn. Indtil midten af 1950'erne varetog kirkegårdsinspektøren med mandskab arbejdet på kirkegårdene som privat entreprenør, men herefter blev alle parter ansat af Thisted sogn.

Faldende indtægtsgrundlag

Man siger om Thisted og landsdelen Thy, at der er højt til himlen og langt til København. Vestenvinden blæser næsten konstant henover en unik og storslået natur. Det er udkants-Danmark med fraflytning af unge ambitiøse mennesker, hvilket medfører løbende nedgang i skattegrundlaget. Samtidig er en stor del af befolkningen ufaglært og beskæftiget i få store industrivirksomheder, som løbende reducerer arbejdsstyrken. En forholdsvis stor del af gravstedindehaverne bor ikke på egnen, og mange fraflyttede ønsker at blive begravet 'hjemme' i Thisted.

Tilpasning og omlægning

På kirkegårdene er der beskæftiget ti gartnere, hvor af fem er vinterfyret i tre måneder. Desuden er der ansat en mekaniker og altnuligmand, som varetager kapeltjenesterne. I løbet af 2012 blev kirkegården pålagt at reducere lønsummen. 2013 bliver et udfordrende år med tilpasning af plejeniveauet og opgaverne til den reducerede arbejdsstyrke.

I de tre vintermåneder udfører vi anlægs- og vedligeholdelsesarbejder på kirkegården, og i skrivende stund, i 10 graders kulde, omlægger vi en stor afdeling med udskiftning af 50 år gamle hække, planering af jorden samt

PROFIL > SALLY THORNING ENEVOLDSEN

sætning af kopstenskant hele vejen rundt.

Denne omlægning af afdelinger påbegyndte min forgænger for 20 år siden, og jeg fortsætter i samme stil. I 2008 omlagde vi en tilsvarende afdeling. Den nordlige tredjedel af Vestre Kirkegård er under afvikling med omlægning for øje. Som i resten af landet, er der øget efterspørgsel efter gravsteder i plæne eller i skovagtige omgivelser, og for det meste er det et tungtvejende ønske om ikke at belaste pårørende med arbejde og høje priser.

Kirkegårdsleder i Thisted

Siden 1949 er jeg den tredje kirkegårdsleder, med tiltræden 1. februar 2006, hvor jeg vovede at flytte tilbage til Thisted efter 24 år med uddannelse og jobs andre steder i ind- og udland.

Min uddannelsesbaggrund er blandt andet anlægsgartneritekniker fra Vilvorde med efterfølgende 13 års erfaring som faglærer dels tre år på Selandia, og dels ti år på Skov & Landskab, samt medvirken på andre uddannelsesprojekter som Park Diplomuuddannelsen. Endvidere erfaring fra ud-

dannelsesprojekter i Uganda, Asien og Baltikum.

Min stilling som kirkegårdsleder omfatter ansvar for kirkegårdens budget og regnskab, som ved regnskabsafslutning lægges sammen med kirkens. På kirkegårdskontoret har jeg sekretærhjælp 20 timer ugentligt. Der er ca. 150 begravelseshandlinger om året hvoraf ca. 36 % er begravelser. Vi renholder ca. 1.500 kistegravsteder og ca. 800 urnegravsteder samt granpynter godt 1.800 gravsteder om året.

Kirkegårdslederstillingens mange facetter

Som kirkegårdsleder arbejder man med det egentlige, liv og død. Kirkegårdslederstillingen rummer muligheder for den tilfredsstillende at kunne anvende mange facetter af sig selv: personalelederen, fagteknikeren, den regnskabskyndige, den innovative, den kreative, den lovkyndige, den empatiske skulder og hjælp til sørgende, undervisning af skoleklasser, kulturformidleren, prisforhandleren, budgetforhandleren, den rationaliserende, konfliktløseren, repræsentant for Folkekirken osv. Kirkegårdslederne har i forening god mulighed for at lægge vægt på denne rolle som alsidig og faglig embedsmand i ligeværdigt samarbejde med de kirkelige- og øvrige offentlige instanser. ■

Champost®

www.champost.dk – Telefon 96 19 18 80

**Champost®
BigBag**

**Gratis levering
direkte til kirkegården**

(gælder kun ved brofaste øer)

**Stort udvalg
www.champost.dk**

Champost® Rosenjord m/ Naturgødning

- giver porøs og næringsrig jord
- særdeles velegnet til lette jordtyper pga. Champost og ler
- fremmer antallet af regnorme og mikroflora
- holder på vand og gødning
- ikke velegnet til meget tung og våd lerjord

Champost® Jordforbedring

Læg et 3-5 cm. tykt lag Champost® Jordforbedring ved hække og omkring buske.

- forhindrer ukrudt i at spire
- gødning nok til hele året
- mindre fordampning
- mange orm
- masser af microliv
- meget humus i jorden

Kirkegårdsral

- små sten 0 - 5 mm.
- opgravet fra Vesterhavet
- runde i mange flotte nuancer
- BigBag med 1000 kg.

Telefon 96 19 18 80 • champost.dk • sg@champost.dk

FOREBYGGELSE MOD BRAND

Af Asger Christensen, asger@hoersholmkirkegaard.dk

Der er ofte en masse tørt materiale i hækken – og så kan det hurtigt gå galt, når der bruges ukrudtsbrænder. Foto: Lene Jensen.

Foråret kom sent i år, men da det først kom i gang, gik det stærkt. Kirkegården skulle igen se pæn ud efter vinterens hærgen. Og på en forunderlig måde begyndte det også at vælte op med ukrudt, igen.

På gange og pladser skulle det fjernes. Og til det bruger vi blandt andet ukrudtsbrænder. Ukrudtsbrænder er en udmærket opfindelse, men man skal være forsigtig. Pludselig kan det gå meget hurtigt med afbrændingen, og i områder hvor der ikke skulle have været brændt. Og så er det vi skal til at lege brandmand. Ja men hvad skal vi bruge? Når vi køber en gasbrænder, lille eller stor, bør vi også anskaffe, os noget, hvormed vi kan slukke den mindre brand, hvis den opstår.

De gasbrændere vi har på kirkegårdene, bliver leveret med en 2 kg. pulverslugker. Det er jo et udmærket slukningsmiddel. Men vand er bedre, særligt da det vi går og brænder er tørt. Og det behøver ikke at være det store dyre; en vandkande med spredner eller en trykbeholder på 6 liter, hvor man selv pumper trykket op. Så er det altid er klart, og inden for kort afstand. Vand er utroligt effektivt som slukningsmiddel, når det bliver brugt rigtigt. Nedefra og opå. Og ikke på

flammerne.

Det var det udendørs, hvad så med det vi har indendørs?

Der bliver vi pålagt at opsætte slukningsmidler visse steder. I kopirummet forlanges der en CO₂ slukker på mindst 5 kg. Eller en pulverslugker på mindst 6 kg. I køkkenet vil vi blive mødt af et krav på en 6 kg. pulverslugker, samt et brandtæppe.

Derudover vil det vær en god ide at supplere med en span-desprøjte.

Har man et værksted, skal man have en CO₂ slukker på 5 kg. Eller en 6 kg. pulverslugker.

Går man i bygge tanker, kunne det være en overvejelse værd, om man skulle få indbygget en vandfyldt slangevinder.

For den enkelte kan det virke lidt uoverskueligt. Så det bedste er at tage kontakt til det lokale brandvæsen. Og få brandinspektøren ud for at få en god snak, om hvad skal vi have, og hvad har vi brug for.

”EN GOD STAUDE TIL KIRKEGÅRDEN”

af Tommy Christensen,
tc@svendborg-kirkegaarde.dk

2013-3

Julerosen blomstrer om vinteren eller i det tidlige forår. De læderagtige blade kommer senere. Foto: Archenzo, GNU Free Documentation License.

Helleborus – Nyserod

Nyserod er hjemhørende under ranunkelfamilien, og er nok bedst kendt som ”julerose” og ”påseklokke”, som er de mest anvendte arter af nyserod. Nyserod stortrives i dybmuldet porøs og lækker muld og gerne i halvskygge, som dog ikke er et must.

Når kong vinter regerer og træerne står nøgne og staudebedet ser mistrøstigt ud efter en for længst svunden sommer, er det dejligt at se julerosen stå blomstrende; nok er der

vinter, men der er stadig liv derude. Juleroser (Helleborus niger og Helleborus atrorubens) er henholdsvis hvide og røde. Blomsterne kommer før løvet ved vintertid eller det tidlige forår, alt afhængig af vejret. Julerosen findes vildtvoksende i Alperne og på Balkan. Julerosen har på grund af vinterblomstringen fået mange navne, heraf kan nævnes sneklokke, snelilje, snerose eller julerod.

”Påseklokkerne” (Helleborus abchasicus) findes i forskellige varianter og krydsninger. De er noget nær stedsegrønne, men afhængig af vinteren kan bladene dog

Påseklokkerne er ca. 30 – 40 cm. høje og de forskellige varianter og krydsninger byder på blomster med røde, lyserøde eller hvidgrønne nuancer. Foto: Lene Jensen.

komme til at se lidt medtagne ud. I det tidlige forår skyder nye blade frem og dækker de gamle som bliver et underlæggende lag, herved dannes der en kuppelagtig tue som giver fylde. Blomsterstænglerne bryder frem samtidigt med løvet og bliver 30 – 40 cm. høje og farverne er røde, lyserøde eller hvidgrønne og de holder bægerbladene til langt hen på sommeren. Løvet på nyserod står grønt og frodigt indtil sneen dækker planten. Man bør fjerne gammelt løv i det tidlige forår, når knopperne viser sig, for at mindske spredning af svampesygdomme, hvis de er til stede.

Nyserod er med sin vækst og vækstkrav yderst anvendelige på kirkegårdene. Denne plante vil i rigtig mange tilfælde se naturlig ud på de eksterne arealer, f.eks. i forgrunden af randbeplantninger, hvor vilde urter måske får lov at etablere sig. Eller som en del af bunden på den

skov- eller parkagtige kirkegård, og med sin meget tidlige - eller meget sene blomstring om man vil (julerose) - kan den være en markant, men naturlig oplevelse. En julehilsen i form af en julerose, som siger hej udenfor blomstersæsonen, på gravstedet er heller ikke at kimse ad, ligesom påseklokkeren til påske; imellem alle de gule hilsener, er iøjnefaldende.

Planter i nyserodfamilien er alle giftige, men risikoen for en almindelig forgiftning er minimal, da der ikke rigtig er noget der indbyder eller lokker til, at man ligger sig på knæ og gnaver i dem. Heller ikke dyr fristes, hvilket er en meget stor fordel på denne tid af året. Juleroser og påseklokker er utroligt stærke og robuste planter, både sommer og vinter - og plantet i en krukke ved entredøren gør den sig også. Den formeres ved deling efter blomstring, men også spontan frøformering er almindelig. ■

§ PARAGRAFFEN

Et menighedsråd må godt betale en medarbejders medlemskab af f.eks. et fitnesscenter. Hvis det samlede beløb overstiger 1.000 kr. pr. år, bliver det skattepligtigt for medarbejderen.

Spørgsmål:

For at fremme sundheden på arbejdspladsen og mindske sygefraværet, vil menighedsrådet gerne tilbyde alle vore ansatte; både funktionærer og tjenestemænd, at betale for deres medlemskab i et fitnesscenter.

Må vi det – og hvordan kan det gøres? Må vi f.eks. betale for medarbejderens medlemskab på 250 kr./mdr. og så lægge det samme beløb på lønnen, så det beskattes?

Eller kan man gøre som vores nabosogn, hvor man har lavet en aftale med en fysioterapeut, som kommer i et fast interval og det betaler menighedsrådet så for over budgettet?

Svar:

Den model jeres nabosogn bruger, med at betale for ydelsen direkte til leverandøren, er den rigtige måde at gøre det på.

Jeres model – hvor I reelt udbetaler tillæg – er overenskomstbrud i forhold til gartnerne, da løntillæg ifølge overenskomsten skal aftales med den faglige organisation. Herudover har menighedsrådet heller ikke kompetence til at udbetale tillæg til tjenestemænd. Kun Ministeriet og de faglige organisationer kan indgå sådanne aftaler.

Vi har undersøgt reglerne om personalegoder, og der findes ifølge Finansministeriet ingen regler på Statens

område. Men Finansministeriet antager, at de offentlige arbejdsgivere kan oprette personalegoder, hvis det er til gavn for arbejdspladsen. F.eks. hvis det er med til at nedbringe sygefravær.

I må altså gerne betale for de ansattes fitness, men det må ikke ske som udbetaling af tillæg. I skal betale fitnesscentret direkte. De ansatte kunne jo f.eks. aflevere deres indbetalingskort til kirkekontoret, som så betaler udgiften direkte.

Om personalegodet herefter bliver skattepligtig indkomst afhænger af beløbets størrelse. Overstiger det samlede beløb 1.000 kr. bliver det skattepligtigt. Se nærmere her: <https://www.skat.dk/SKAT.aspx?oid=1646279>

Landsforeningen af Menighedsråds Rådgivning ■

Hvis du har et spørgsmål, du gerne vil have svar på – eller et godt eksempel på spørgsmål og svar, der kunne have interesse for andre, så send det gerne til redaktionen på lene.bladet@mail.dk eller kontakt en af redaktionens medlemmer.

Fuchs og AVANT staldkat

- DANMARKS MEST FLEKSIBLE MINILÆSSER....
Over 100 forskellige redskaber på lager.

Årlig besparelse
på flere hundrede
arbejdstimer!!

Priser fra kr. 85.000,-

Se også vores store udvalg
af brugte maskiner på
www.sorring-maskinhandel.dk

Snekost

Rendegraver

Rotorklipper

Hækkeklipper

Trailer

Løvsuger

Kom til Sorring og se alle modellerne og det store redskabsprogram.
Vi har det hele på lager. Du får selvfølgelig din kørsel godtgjort når du køber en maskine.

SORRING MASKINHADEL A/S - JYLLAND/FYN: Tlf.: 86 95 75 22 - SJÆLLAND/ØERNE Tlf.: 59 65 60 37
www.sorring-maskinhandel.dk info@sorring-maskinhandel.dk

Grillo®

FX 20 Zero Turning

Nyeste front-
monterede Zero
Turning klipper.
Hurtigt skift fra
bioklip til
bagudkast.

Grillo FD 450

FD450 med 113 cm. frontmonteret
klippe-bord, 450 liters opsamler.
Leveres med højtip.

Professionelle løvsugere og vertikalskærere

Se hele vort store program
på www.kiba.dk

KIBA PARKMASKINER

Skolevej 30 · 8960 Randers SØ
Tlf. 70 25 00 20 · info@kiba.dk

7.000 VARER - 1 LEVERANDØR

Dan Sand

DSN A/S · TLF: 96 56 41 00 · E-MAIL: INFO@DANSAND.COM · WWW.DANSAND.COM

KORT NYT

1

Afgifter og brugerbetaling i Norge

Den 10. august sidste år, nedsatte den norske regering et udvalg, der har til opgave at komme med en udredning om behovet for ændringer i systemet med afgifter og brugerbetaling i det norske begravelsesvæsen.

Jf. Gravferdsloven har alle ret til en gratis gravplads og begravelse i den kommune, hvor de er bosat. Ved begravelse på en kirkegård i en anden kommune end hjemkommunen, kan der opkræves betaling. Undtaget herfra er medlemmer af religiøse og livssynsmæssige minoriteter: En nylig ændring i Gravferdsloven betyder, med virkning fra 1.1.2012, at hjemkommunen i disse tilfælde skal bære gravsætning i en anden kommune, hvis der ikke i hjemkommunen er anlagt gravpladser, der kan imødekomme disse særlige ønsker og behov.

Der er ikke økonomisk ligestilling mellem kremation og begravelse: Begravelse er altid gratis i hjemkommunen. Ved kremation kan prisen derimod variere fra ingenting til flere tusinde kroner; afhængig af prispolitikken i den enkelte kommune.

Udvalget skal bl.a. udrede disse forhold:

- Skal der være økonomisk ligestilling mellem begravelse og kremation?
- Skal ordningen med gratis begravelse i andre kommuner end hjemkommunen udvides til at omfatte alle; uanset tro og livssyn?

Disse - og andre - spørgsmål skal udvalget aflevere sin indstilling til inden d. 1. marts 2014.

Kilde: www.kirkegardskultur.no

2

Ansvar for det norske begravelsesvæsen er til debat

Den norske regering nedsatte i juni 2010 et udvalg (Stålsett-udvalget), der skal gennemgå statens tros- og livssynspolitik. I starten af 2013 fremsatte udvalget sine overvejelser. Et af udvalgets forslag er, at ansvaret for begravelsesvæsenet skal overføres fra den norske kirke til kommunerne. Selvom Stålsett-udvalget bekræfter, at den norske kirke har varetaget ansvaret for begravelsesvæsenet på en god måde, også overfor dem, der har en anden tro, foreslås det alligevel – af principielle grunde - at opgaven bør varetages af kommunerne.

I en kronik, peger Øystein Dahle (Kirkelig Arbejdsgiver- og interesseorganisation) og Hans Jakob Nes (Norsk forening for

kirkegårdskultur) på, at den kompetence og kultur, der er oparbejdet indenfor området i de lokale kirker risikerer at gå tabt og at brugerundersøgelser viser, at de nuværende forvaltninger i høj grad kan imødekomme de forskelligartede ønsker og behov. De mener at Stålsett-udvalgets manglende tillid til, at livssynsbaserede virksomheder kan varetage offentlige hverv på en ordentlig måde, kan ramme udredningens bærende ide om et livssynsåbent samfund.

Kilde: www.kirkegardskultur.no

3

Forbrugerorganisationen Aeternitas

Aeternitas er en tysk forbrugerorganisation med op mod 50.000 medlemmer. Organisationens mål er, indenfor rammerne af den vesterlandske døds- og begravelseskultur, at fastholde de bestående og udvikle nye kirkegårdsanlæg. Samt at rådgive om begravelse, gravstedsindretning og begravelsesformer.

Endvidere vil de, gennem understøttelse af forskning, ved afholdelse af arrangementer og ved deltagelse i den offentlige debat, præge udviklingen af begravelseskulturen.

Endvidere vil organisationen rådgive om forsikringsordninger, hvor det er muligt at indbetale de nødvendige beløb til gennemførelse af en begravelse, ligesom de vil sikre hjælp til at afvikle de indgåede aftaler. De yder derudover juridisk assistance i forbindelse med dødsfald, begravelse, gravstedsindretning og arveforhold.

Endelig vil de skabe samarbejde med lignende organisationer i andre lande.

Det koster årligt 22 Euro at være medlem af Aeternitas. Man kan se mere herom på <http://www.aeternitas.de>

Kilde: *Friedhofskultur, februar 2013*

4

Debatoplæg om en moderne styringsstruktur for folkekirken

Udvalget om en mere sammenhængende og moderne styringsstruktur for folkekirken, er nu fremkommet med et debatoplæg. Udvalget havde fået to overordnede temaer for arbejdet: Det ene tema var reguleringen af folkekirkens indre anliggender. Det andet tema var folkekirkens fælles økonomi. I debatoplægget peges

på seks pejlemærker, der fortsat bør kendetegne folkekirken. De seks pejlemærker er: Nært forhold mellem staten og folkekirken, folkekirkens tilstedeværelse overalt, præstens uafhængighed, rummelighed og frihed, 2200 menigheder - én folkekirke og demokratisk legitimitet.

I overskrifter indeholder debatoplægget flg. forslag til en anderledes styring af folkekirkens indre anliggender, fælles økonomi og fælles anliggender:

Modeller for anderledes styring af indre anliggender

1. Lovregulering med udgangspunkt i nuværende ordning
2. Kirkeråd med begrænset kompetence
3. Kirkeråd med udvidet kompetence.

Modeller for anderledes styring af fælles økonomi og fælles anliggender

- 1) Lovregulering med udgangspunkt i nuværende ordning
- 2) Modeller med organ med varierende beslutningskompetence
 - A. Et folkekirkeligt organ med besluttende kompetence
 - B. Enighedsmodellen
- 3) Folkekirkens økonomibestrelse (Et folkekirkeligt organ med mest mulig kompetence)

Inden udvalget skal aflevere sin endelige betænkning ved udgangen af marts 2014, ønskes en bred debat. Derfor arrangeres debatmøder rundt om i landet og det er håbet, at oplægget vil blive diskuteret på menighedsrådsmøder mv.

Hele debatoplægget kan ses på Den Digitale Arbejdsplads.

5

Anvendelse af kister ved bisættelser/begravelser

Den tyske forbrugerorganisation Aeternitas har foreslået, at kravet om anvendelse af kiste ved bisættelser og begravelser skal afskaffes.

I Tyskland er det et krav at der anvendes en kiste ved bisættelser og begravelser, med nogle meget få undtagelser. Formanden for Aeternitas, Christoph Keldenrich og advokaten Torsten Schmitt har undersøgt årsagerne til kravet om anvendelse af kister i forbindelse med begravelseshandlingerne og har ikke kunnet finde en acceptabel begrundelse for kravet om brugen af kister.

Aeternitas foreslår derfor, at kravet om anvendelse af kister skal afskaffes, og at det i stedet bliver op til den afdøde/ de pårørende ønske, om hvorvidt der skal anvendes en kiste. I forbindelse med en jordbegravelse, vil det forudsætte, at der er uddannet personale tilstede, til at håndtere et lig i forbindelse med ned-sænkningen af dette i en grav.

Der skal fortsat anvendes en transportkasse/kiste i forbindelse med afhentning og transport af et lig. Her forestiller forslagsstillerne sig, at der kan anvendes en genanvendelig transportkasse/kiste.

Til slut foreslår Aeternitas, at det fortsat skal være muligt for begravelsesmyndigheden, at kræve anvendelse af en kiste ved en begravelse, såfremt jordbundsforholdene kræver det.

Kilde: Friedhofskultur, februar 2013

6

Kampagne om uddannelse og efteruddannelse for kirkefunktionærer

Med økonomisk projektstøtte fra Statens Center for Kompetenceudvikling, arrangerer Ministeriet for Ligestilling og Kirke en oplysningskampagne om uddannelsesmuligheder for kirkefunktionærer. Kampagnen er tilrettelagt i samarbejde med de faglige organisationer, Landsforeningen af Menighedsråd, Teologisk Pædagogisk Center, Kirkemusikskolerne og AMU-Fyn. Kampagnen afvikles ved afholdelse af 10 fyraftensarrangementer i perioden fra juni 2013 til marts 2014. Der afholdes et arrangement i hvert af landets 10 stifter.

Arrangementerne har fokus på:

- Introduktion – vigtigheden af uddannelse/efteruddannelse
- Uddannelsesmuligheder for de forskellige faggrupper
- Udgifter og tilskud i forbindelse med uddannelse
- Fordele for medarbejderen
- Fordele for arbejdspladsen
- Kompetenceafklaring
- Kirkeuddannelse.dk

På www.kirkeuddannelse.dk kan man se mere om kampagnen, samt finde oplysninger om tid og sted for de planlagte fyraftensarrangementer. Det koster ikke noget at deltage og tilmelding kan ske ved henvendelse til kirkeuddannelse@km.dk

7

Kistekolumbarium

Til august bliver Sveriges første kistekolumbarium indviet på Hovshaga Begravelsesplads i Växjö. Kolumbariet rummer plads til otte kister. Gravfreden bliver 25 år og ligene skal balsameres, inden de lægges i en zinkkiste. Zinkkisten skal derefter bringes i en almindelig kiste. Nicherne lukkes med en granitplade.

Kilde: Kyrkogården nr. 2, 2013

KALENDEREN

28. – 30. august 2013

Have & Landskab

Den grønne fag-udstilling Have & Landskab afholdes på Selandia-CEU i Slagelse. Se mere på www.hl13.dk

1. - 2. september 2013

Årsmøde for FDK og DKL

Årsmødet 2013 afholdes på Sørup Herregård i Ringsted. Programmet er sendt ud til FDK's og DKL's medlemmer. Se mere på FDK's hjemmeside www.danskekirkegaarde.dk.

2. - 4. september 2013

Tur til Nordisk Kongres i Oslo

I forlængelse af årsmødet 2013, arrangerer FDK en tur til den nordiske kongres i Oslo. Se mere på FDK's hjemmeside www.danskekirkegaarde.dk.

2. - 4. september 2013

Arbejdsmiljøuddannelsen

Den lovpligtige uddannelse for medlemmer i arbejdsmiljøorganisationen, afholdes på Vejle Center Hotel. Tilmelding kan ske ved henvendelse til Landsforeningen af Menighedsråd på telefon 87 32 21 33, eller på www.menighedsraad.dk

4. – 6. september 2013

Nordisk Kongres i Oslo

Nordisk Kongres i 2013 afholdes på Clarion Royal Christiania Hotel i Oslo. Se mere om priser og tilmelding på FDK's hjemmeside www.danskekirkegaarde.dk, hvor også programmet for kongressen kan ses.

29. – 31. oktober 2013

Lederkursus på Vissenbjerg Storkro

FDK afholder kurset "Lederen som konfliktløser og forhandler" (Modul 3). Se mere på FDK's hjemmeside www.danskekirkegaarde.dk

25. - 27. november 2013

Arbejdsmiljøuddannelsen

Den lovpligtige uddannelse for medlemmer i arbejdsmiljøorganisationen, afholdes på Tune Kursuscenter. Tilmelding kan ske ved henvendelse til Landsforeningen af Menighedsråd på telefon 87 32 21 33, eller på www.menighedsraad.dk

Hasselholm AB
 Professionel rod-, stød- og stubfræsning gennem 30 år

Hækfræsning
 er et af vore mest efterspurgte fræseprodukter
 når man skånsomt og effektivt vil fjerne rødderne
 fra et vildvokset buskads eller en gammel hæk.

Hasselholm AB - Box 263 - SE-441 25 Alingsås
 Tel. +46 (0)322-502 90 Fax +46 (0)322-551 80 -
 www.hasselholm.se - info@hasselholm.se
 Vort gratisnummer: 80 88 12 16

**-beskæring
 -plantning
 -fældning
 -flytning
 rodfræsning og rådgivning**

Træ

K&S Tree Care ApS
 Ingegårdsvej 11 · 4340 Tølløse
 Fax: 59 18 69 77
 www.ks-treecare.dk
 E-mail: ks@ks-treecare.dk

Steen Kristensen Tlf.: 59 18 50 77
 Kim Poulsen Tlf.: 43 45 11 90

Kirkegårdskort

- Opmåling
- Korttegning med EDB
- Informationssystemer
- Fremtidssikring
- Rådgivning
- Nummerering
- Protokoller

 Landinspektørcentret A/S
 Nygade 46, 7400 Herning, Tlf. 97 123688

Foreningen af Danske Kirkegårdsledere

Formand:

Klaus Frøderiksen, Garnisons Kirkegård
 Tlf. 3542 7951
 E-mail: klaus@garnisonskirkegaard.dk

Sekretariat:

Vagn Andersen, Hørsholm Kirkegård
 Tlf. 4586 0584 - Fax 45 86 41 57
 E-mail: kontor@danskekirkegaarde.dk

Se mere på www.danskekirkegaarde.dk

Fremsendelse af annoncer og artikler

Annoncer (reproklart materiale) skal helst afleveres som PDF-filer, for at undgå fejl i forbindelse med annoncens opsætning i bladet.

Billeder, der skal ledsage artikler, skal helst ikke lægges ind tekstdokumentet, men sendes separat. Det giver en bedre billedkvalitet i det trykte blad.

Danske Krematoriers Landsforening

Formand:

Allan Vest, Hjørring Kirkegård
 Tlf. 9890 0555 – 2178 0367
 E-mail: allan@hjoerringkirkegaard.dk

Næstformand og teknisk udvalg:

Tom Olsen, Fælleskrematoriet Sjælland
 Tlf. 26 86 02 01
 E-mail tom@motka.dk

Kursusudvalg:

Erik Bach, Aarhus kirkegårde
 Tlf. 89 40 27 60 – 29 20 81 58
 E-mail eb@aarhus.nat.dk

Tommy Christensen, Svendborg kirkegårde
 Tlf. 62 21 05 33 – 20 41 61 86
 E-mail tc@svendborg-kirkegaarde.dk

Se mere på www.dkl.dk

Tidsskriftet 'KIRKEGÅRDEN'

Udkommer 6 gange årligt i samarbejde mellem FDK – Foreningen af Danske Kirkegårdsledere og DKL – Danske Krematoriers Landsforening

Oplag: 1.100 stk.

Abonnement: Kr. 320,- pr. år

Kontakt:

Lene Halkjær Jensen, Humlebæk Kirkegård
 Tlf. 2624 7228 – Fax 4919 1142 – E-mail:
 lene.bladet@mail.dk

Udgivelser og deadlines i 2013

Nr. 1, februar 2013
 Nr. 2, april 2013
 Nr. 3, juni 2013
 Nr. 4, august 2013* 20. juli 2013
 Nr. 5, oktober 2013 15. september 2013
 Nr. 6, december 2013 15. november 2013

*Nr. 4, august 2013 bliver et temanummer, som retter sig mod den Nordiske Kongres for kirkegårde. Dette nummer bliver trykt i et større oplag og uddeles gratis til kongressens deltagere.

Bladet forventes at udkomme ca. en måned efter deadline.

Annoncepriser

1 side	kr. 3.500,-
1/2 side	kr. 2.500,-
1/4 side, stående	kr. 1.500,-
1/4 side, liggende	kr. 1.500,-
1/8 side	kr. 1.000,-
Visitkort	kr. 900,-

Ved 3 indrykninger pr. år gives 5 % rabat
 Ved 6 indrykninger pr. år gives 10 % rabat
 Priserne er eks. moms.

FRA REDAKTIONEN

Debatten om bedemændenes udlæg for kirkegårdsydelse og hvordan de fremtidige rammer for samarbejdet mellem kirkegårdsforvaltninger og begravelsesforretninger skal være, er stadig i fuld gang. Og skal man dømmе ud fra de meget forskellige holdninger, der kommer til udtryk i artiklen i dette nummer, er der ikke umiddelbart udsigt til et fælles og landsdækkende samarbejdsgrundlag. I forlængelse af dommen i Nakskovsagen ville det også være rimeligt at se på begravelseshjælpens udbetaling. Er det rimeligt, at den fortsat kan udbetales til bedemændene, når de - jf. dommen - ikke hæfter for udlæg og dermed kan sende ubetalte regninger retur til f.eks. krematoriet og kirkegården? Redaktionen følger op på debatten og modtager gerne indlæg.

I dette nummer beskrives to forskellige løsninger på den samme opgave – Registrering af risikotræer. Den ene model er lokalt forankret – men vil selvfølgelig være brugbar for andre kirkegårde. Har i gang i et spændende udviklingsprojekt på jeres kirkegård, så del det med kollegerne – og det kan let lade sig gøre med et indlæg til KIRKEGÅRDEN.

Det kommende nummer af KIRKEGÅRDEN bliver et temanummer, der retter sig mod den Nordiske Kongres og sætter fokus på kirkegårde i Danmark og rigsfællesskabet; hvor formålet er at beskrive udviklingen, den store variation og det der er typisk.

Hvis du har kommentarer, indlæg eller andet til KIRKEGÅRDEN nr. 4, er fristen for indlevering senest d. 20. juli 2013.

Claudisvej 18, Dk-7430 Ikast, Telefon: +45 86865999, www.jessing.eu, info@jessing.eu

siden 1982

**FORNYELSE
MED RESPEKT
FOR TRADITION**

Se flere produkter på:
www.jessing.eu

JESSING
aps